

ПРВИ ПОЗИВ

САВЕЗ ОРГАНИЗАЦИЈА РЕЗЕРВНИХ ВОЈНИХ СТАРЕШИНА СРБИЈЕ БРОЈ 3 СЕПТЕМБАР 2020.

Промовисани резервни
официри генерације
„март 2020“

**У ТЕШКИМ
ВРЕМЕНИМА
ПОКАЗАЛИ СВОЈЕ
НАЈБОЉЕ ЛИЦЕ**

Тврђаве Србије

ДВА МИЛЕНИЈУМА КАЛЕМЕГДАНА

Мештровићев Победник, као својерестан светионик, доминира Калемегданом и ушћем Саве у Дунав

Драгуљ Београда

На зидинама Калемегдана је и наша опсерваторија

Зграда Завода за заштиту споменика културе Београда налази се у оквиру тврђаве

Београдска тврђава подигнута је почетком I века као палисада са земљаним бедемима, да би се током векова развијала у римски каструм (II век), византијски кастел (VI и XII век), средњовековну утврђену престоницу Српске деспотовине (XIII и XV век) и на крају аустријско/османлијско артиљеријско утврђење (XVII и XVIII век). Данас је својерестан музеј прошлости Београда и са Калемегданским пољем чини јединствену културно-историјску целину у оквиру Калемегданског парка.

Тврђава се налази на врху 125,5 m високог завршног гребена шумадијске геолошке плоче. Литице гребена гледају према Великом ратном острву и ушћу реке Саве у Дунав.

Основу тврђаве чине два дела. Горњи град - обухвата плато некадашњег римског каструма, византијског кастела односно Деспотовог града и артиљеријска проширења према копну односно ка југу и истоку Доњи град - обухвата Милутиново Западно подграђе и Деспотово подграђе на обали, артиљеријско проширење ка истоку.

Београдска тврђава, а самим тим и сам Београд, има врло значајан стратешки положај у оквиру целокупне југоисточне Европе. Смештена је на граници Панонске низије и Балканског полуострва и раскрсница је путних праваца који су од давнина повезивали Цариград (Via Militaris) односно Солун (Via Egnatia) са унутрашњошћу европског континента. Поред копнених путева који се на том месту спајају на њему се укрштају и пловни путеви оличени у Сави и поготово Дунаву који представља најзначајнију европску реку.

У локалном смислу гледано, тврђава се налази на крају гребенског платоа који се на том месту стрмо спушта ка ушћу Саве у Дунав. На тај начин је рекама спречен приступ тврђави са севера и истока Дунавом и запада Савом.

Трагови насеља на простору Београдске тврђаве датирају још из неолита, да би се у доба Келта на простору данашње Карабурме развио прави град под именом Сингидунум.

Најстарије утврђење на месту данашње Београдске тврђаве подигнуто је највероватније између 6. и 11. године н. е. у време када су варварска племена почела да угрожавају северне границе Римског царства. Тада је на платоу од Народног музеја и Позоришта до

Студентског парка подигнуто утврђење од земљаних бедема и палисада које је касније, највероватније у II веку, прерасло у класични римски каструм који је чинио саставни део чувеног лимеса. Каструм је имао правоугаону основу димензија 560m са 350m и обухватао је данашњи Горњи Град са делом Калемегданског парка до данашње Париске улице. Током првих векова нове ере био је стално седиште IV Флавијеве легије. После поделе Римског царства 395. године тврђава улази у састав Источног римског царства под именом Сингидон, да би 441. године била разрушена у великом нападу Хуна. Краљ Острогота Теодорик Велики је осваја 471. године, да би је 498. године напустио током сеоба Острогота на Аленинско полуострво.

Тврђава бива обновљена и ојачана нешто пре 535. године током владавине византијског цара Јустинијана I (527—565). Том приликом је њена површина сведена највероватније само на правоугаони простор данашњег Горњег Града. Око ње се током словенског насељавања на Балканско полуострво смештају Срби. Тврђаву су у VIII веку разорили Обри, после чега је она неко време била напуштена.

Деспотова капија и Диздарева кула представљају заједно са североисточним бедемом најбоље очуван део средњовековног Горњег града с почетка 15. века. Кула је добила назив по томе што је у другој половини 18. века у њој становао диздар - заповедник тврђаве. Тешко је страдала у бомбардовању Београда 1915. године.

Не зна се поуздано када су обновљени бедеми и живот у Београдској тврђави, али је извесно да је у средини IX века постојало утврђено насеље. Оно је највероватније обухватало западни угао некадашња касноантичка утврђења (простор будућег византијског Кастела и Деспотовог Града) кака цитаделу утврђену каменом, док је остатак простора некадашњег касноантичког утврђења односно правоугаони простор Горњег Града био опасан земљаним бедемом са палисадом испред кога се налазио суви шанац чиме се Београдска тврђава није умногоме разликовала од већине осталих утврђења у Европи тог доба. Археолошки остаци рова пронађени су 2012. године.

Рановизантијска (касноантичка) тврђава је била грађена од белог камена који је блијештао са свог уздигнутог положаја над панон-

Ови редови настају на Дан резервних војних старешина Србије. Пре 102 године у оквиру одлучујуће битке код Доброг поља, наша војска, после артиљеријске припреме која је трајала чак 24 часа, што је дотад незабележено у историји ратовања, кренула је у пробој Солунског фронта. Шифра за почетак артиљеријске канонаде била је „Шаљите једног официра и осам војника“, што је значило да артиљеријска припрема треба да почне тачно у одређено време. Дејствовано је из 2.096 артиљеријских оруђа, од тога 576 на српском делу фронта.

Био је то јуриш у отаџбину који више нико није могао да заустави - тако се описује подвиг српске војске који је наговестио крај Великог рата. Дан када је пробијен Солунски фронт и данас историчари оцењују као одлучујући за слом Централних сила у Првом светском рату. Већ првог дана пешадија је пробила 11 километара фронта. На првој линији биле су Шумадијска дивизија са Степом Степановићем на челу и две француске дивизије. Колико је било незадрживо надирање српске пешадије о томе су касније говорили француски официри наводећи да је француска коњица тешко успевала да прати темпо којим је српска пешадија наступала према унутрашњости наше земље.

За 45 дана интензивних и веома љутих борби српска војска је прешла око 600 километара, потискујући непријатеља и ослобађајући земљу. Првог дана новембра српска застава се поново завијорила и у Београду.

„То је кулминација страшних, трагичних борби које су трајале нешто више од две године на Солунском фронту. Када једна нација, односно једна генерација да највише што може да да, апсолутну жртву, сопствени живот зарад ослобођења домовине и свог народа, то су симболички изузетно важни моменти у историји који показују који су то врхунци у трагичном, јуначком аспекту и у неком другом мирнодопском периоду, стваралачком аспекту које једна нација може да досегне током свог дугог историјског трајања“, истиче историчар Дејан Ристић.

У свим борбама на Солунском фронту погинуло је око 9.000 српских војника, док је током пробоја страдало нешто мање од 700.

Српска војска на крају Великог рата стала је у строј победника, као што се то догодило и 1945. године, на крају Другог светског рата. У та два рата Србија је изгубила готово половину свога становништва, чиме је поднела велику жртву, много већу од низа других земаља. Стога је и разумљиво што је најскупља реч у Србији – слобода.

Од ове године 15. септембар, дан пробоја Солунског фронта, слави се као Дан српског јединства, слободе и националне заставе. Реч је о свесрпском празнику који је обележен у Србији и Републици Српској, али ће бити маркиран и у расејању, где год има наших сународника. У сваком случају реч је о прворазредном догађају са далекосежним последицама. Српска слога је питање свих питања наше нације. Због тога постоји историјска одговорност за наш народ, без обзира где он живео. Уколико будемо повезани, одлучни у остваривању националних интереса и јединствени у

Војничка осматрачница

КОРАК НАПРЕД

Током нешто више од једног века, колико делује на овим просторима, организација резервних војних старешина афирмисала се као патриотска снага, институција у којој се с посебном пажњом негују традиције ослободилачких ратова Србије, али превасходно као високостручно удружење што своје чланство, младу генерацију и уопште житеље наше земље оспособљава за одлучну одбрану интегритета и државног суверенитета отаџбине

грађењу будућности оставићемо дубок траг у историји.

Пробој Солунског фронта је и прилика да се присетимо и Дана резервних војних старешина Србије. Организација резервних војних старешина Србије (СОРВС Србије) основана је 1919. године на иницијативу Војводе Степе Степановића, који је био и почасни председник организације.

Савез организација резервних војних старешина Србије је невладин, непрофитни, нестраначки, стручни савез организација и удружења, у који се, са циљем стварања и унапређења одрживог, функционалног и делотворног удруживања резервних војних старешина ради остваривања заједничких и општих циљева и задатака у области одбране, безбедности, заштите и спасавања људи и материјалних добара, добровољно и равноправно удружују организације резервних војних старешина у Републици Србији. У Савез се, на основу статута, могу удруживати и савези организација РВС, као и друге организације, удружења и њихови савези, чија је активност и делатност од интереса за остваривање циљева и задатака Савеза. Савез негује традицију и афирмише праксу и најбоља искуства организовања, удруживања и рада резервних официра и подофицира, који су деловали у оквиру Удружења

резервних официра и ратника основаног 15. септембра 1919. године.

Током 101 године континуираног трајања, колико делује на овим просторима, организација резервних војних старешина афирмисала се као патриотска снага, институција у којој се с посебном пажњом негују традиције ослободилачких ратова Србије, али превасходно као високостручно удружење што своје чланства, младу генерацију и уопште житеље наше земље оспособљава за одлучну одбрану интегритета и државног суверенитета отаџбине.

Успони и подвиги који су пратили активности резервних војних старешина у minulim деценијама најчешће нису резултат рада или нерада руководства у општинским и градским организацијама, односно у телима на нивоу Републике Србије. То што организација јесте, принцип је неке врсте спојених судова са државним институцијама. Када год је држава придавала заслужени значај организацији резервних официра и подофицира, активности су организоване, правремено, квалитетно и у духу стремљења и потреба. Када је савез резервних војних старешина био на маргини интересовања и друштвених збивања, рад је лабавио, млади који су завршавали школу резервних официра нису се листом јављали у матичну организацију, па је укупна слика учинка била слабија од очекиване. То што резервне војне старешине раде у корист своје државе и становништва директно је повезано са финансирањем активности. Стога је финансирање најважнији фактор који утиче на учинак резервних официра и подофицира.

После дугог „сушног“ периода, прошле године је Савез организација резервних војних старешина Србије означен удружењем од посебног значаја за Министарство одбране, то јест за систем одбране у Србији. Резервне војне старешине су се укључиле као предавачи у средњим школама за факултативни предмет „Основи система одбране Републике Србије“, за шта је Министарство одбране припремило и потребна финансијска средства. Ускоро ће општински и градски одбори добити и рачунаре, чиме ће значајно бити унапређен њихов рад.

Вирус корона, од марта ове године, значајно је пореметио рад организације резервних војних старешина. После шестомесечне борбе с највећом светском пошастом, створена су драгоцена искуства, која су омогућила да активности не престану, то јест да се одвијају у измењеним околностима, у складу са противепидемијским мерама.

Време које предстоји, најмање годину дана, биће испуњено борбом са вирусом. Радиће се у веома отежаним условима. Али својеврсна изолација прилика је за даље промишљање развоја организације. Између осталог биће потребно да се осмисли обука цивилног становништва за одбрану земље, што ће бити значајан и велики корак напред. Предстоји и уобичавање још многих задатака на часном путу свеколиког успона организације и службења својега народа.

Одбрана земље у жижи је интересовања и свестраног деловања организације резервних официра и подофицира.

Звонимир ПЕШИЋ

Честитка резервним војним старешинама

ДОПРИНОС ЈАЧАЊУ СИСТЕМА ОДБРАНЕ

Председник СОРВСС др Милојко Николић упутио је члановима организације честитку следеће садржине:

Поводом 101 године од формирања Организације резервних војних старешина Србије - 15. септембра, свим члановима СОРВСС упућујемо срдачне честитке.

Досадашњи пут наше организације гарант је да су резервне војне старешине чврсто одређене да чувају границе Србије, интегритет и суверенитет наше државе. Афирмисали смо се као патриотско, стручно, невладино, аполитичко и непрофитно удружење које је и даље у служби свога народа и заједнице.

На 101. годишњицу упућујемо поруке мира и одлучне решености да, уколико затреба, бранимо и одбранимо Србију од сваке врсте угрожавања народног спокоја и безбедности.

Ова годишњица је прилика да истакнемо све оно што је учинило и чини Министарство одбране у јачању организације као кадра за попуњу ратне војске, нарочито у финансијском смислу. Тако је држава још једном препознала СОРВСС као ослонац одбране, то јест као карику од које зависи одбрана земље.

Као што је Српска војска, после четири године жестоких битака, албанске голготе и опоравка на острву Крф, одлучно кренула у незадрживи пробој Солунског фронта, то јест у стратегијски јуриш у отаџбину, тако и данашње генерације резервних официра и подофицира бију бој за савремену, независну и суверену Србију. Стога све наше организације имају дужну обавезу да негујући славне традиције српске војске доприносе јачању нашег система одбране“.

Препорука за обележавање Дана РВС

БЕЗ МАСОВНОГ ОКУПЉАЊА

Савез организација резервних војних старешина Србије упутио је општинским и градским организацијама препоруку коју доносимо у целисти.

Због нарушене епидемиолошке ситуације, овогодишње обележавања Дана резервних војних старешина Србије биће у оквирима објективних могућности. То значи да су до даљњег забрањена масовна окупљања, односно да на једном месту може да се окупи највише 30 особа, уз поштовање дистанце и ношења епидемиолошких маски. Препорука је да се избегну окупљања и да се Дан наше организације обележи што скромније.

С обзиром на околности да смо далеко од добре ситуације када је реч о пандемији вируса „ковида 19“, а прогно-

зе струке указују на велику непознаницу у погледу даљег развоја ове пошасте, апелујемо да ове године формат обележавања годишњице, у организацијама РВС, буде примерен тренутку, у веома скромном облику. При доношењу коначне одлуке темељно размотрити и опцију одлагања обележавања Дана РВС.

Поред епидемиолошких мера, императив је да будемо веома рестриктивни и избегнемо да у нашим срединама будемо како изложени, тако и узрочници повећања активности вируса. Тиме организоване резервне војне старешине показују одговорност и пружају допринос у борби против „невидљивог непријатеља“.

М. Н.

На Дан резервних војних старешина

ПОШТА ЈУНАЦИМА ОТАЏБИНЕ

Поводом Дана резервних војних старешина Србије на Споменик Незнаком јунаку 15. септембра венца су положили и одали пошту свим погинулим војницима српске војске у Првом светском рату председник СОРВСС др Милојко Николић и генерални секретар Драган Ђирковић.

У књизи утисака председник Николић је написао: „Овом највећом победом у нашој историји започео је процес уједињења српског народа. Резервне војне старешине подржавају иницијативу да се овај дан установи као Дан српског јединства. Солунским јунацима пошту одају њихови следбеници.“

Венце су положили и представници Амбасаде Руске Федерације у Београду, војни изасланици Грчке и Италије, делегације Савеза за неговање ослободилачких ратова Србије од 1912. до 1920. године и СУБНОР-а Србије.

О пробоју Солунског фронта говорио је пуковник у пензији Љубомир Марковић.

З. П.

Пошта палим браниоцима отаџбине

Скромно, али поносно у Апатину

Апатин

СВЕЧАНА СЕДНИЦА

У склопу обележавања Дана организације резервних војних старешина Србије, и новоустановљеног заједничког празника Републике Србије и Републике Српске, Дана српског јединства, слободе и националне заставе, 15. септембра 2020. године одржана је свечана седница организације резервних војних старешина општине Апатин и код Храма светих апостола положен венац на споменик погинулим у ратовима 1990-1999 године.

Због постојеће епидемиолошке ситуације и на основу препоруке Савеза организација резервних војних старешина Србије и Кризног штаба, уз позивање ограниченог броја чланова организације и гостију и без раније планираног културно-уметничког програма, обележен је овај дан

уз присуство представника Општине Апатин, 1. центра за обуку Војске Србије, Центра Министарства одбране Сомбор, Полицијске станице Апатин, Удружења ратних војних инвалида, Удружења ратних ветерана „Патриотски фронт“, Општинског одбора СУБНОР-а и Удружења војних пензионера Апатин.

Организација РВС општине Апатин, у претходним годинама истицала се реализованим активностима. Нажалост ове године, због новонастале ситуације изазване вирусом корона, нису реализоване планиране активности, осим полагања венаца поводом Дана државности, Дана победе и Дана устанка.

Ж. О.

Крушевац

ИМПУЛС ЖИВОТУ

У Крушевцу је, поводом Дана РВС, седми пут 12. септембра организована акција добровољног давања крви. Ту активност организовала је Градска организација РВС.

Акцији су се одазвали чланови више институција и привредних друштава, као и припадници Војске Србије, МУП-а и резервне војне старешина.

М. Јеремић

Хуманост
на делу

Обележавање Дана РВС у Београду

ПОЧАСТ У КУМОДРАЖУ

Дан резервних војних старешина Србије београдски резервни официри и подофицири обележили су у Кумодражу. Најпре су на споменик војводе Степе Степановића венац положили генерални секретар СОРВСС Драган Ђирковић и председник вождовачке организације Драган Дивјак. О пробоју Солунског фронта беседио је председник београдских резервних војних старешина Драган Јовановић, посебно одајући почаст војводи Живојину Мишићу, рекавши да је војвода у праскозорје тог историјског дана заповедио „Јунаци, напред у отаџбину“.

Венац је, потом, положен и испред куће војводе Степе, након чега је одржан културно-уметнички програм у којем су учествовали чланови КУД „Степа Степановић“ и певачке групе „Ђиро Дрвар“, Личка калдрма. Због противепидемијских мера овом догађају присуствовао је само мали број позваних чланова. Идуће године, како је речено, манифестација ће, ако се победи корона, поново бити масовно посећена.

З. П.

Одавање поште легендарном војводи

Пред родном кућом Степе Степановића

Поводом Дана РВС

УНАПРЕЂЕЊА У ВИШИ ЧИН

На предлог Савеза резервних војних старешина Србије у виши чин су унапређено је шест резервних војних старешина.

У чин потпуковника унапређени су Марко Јеремић из Крушевца и Слађан Гашић из Митровице. Поручник фрегате Милош Стевановић из Шапца унапређен је у чин поручника бојног брода, а поручници Мирољуб Љубисављевић, Милован Миловановић и Мирољуб Јовановић из Крушевца унапређени су у чин капетана.

Д. Ђ.

Промовисани резервни официри генерације „март 2020“

У ТЕШКИМ ВРЕМЕНИМА ПОКАЗАЛИ СВОЈЕ НАЈБОЉЕ ЛИЦЕ

Нова генерација младих резервних старшина завршила је школовање са просечном оценом 8,49. Стицали су знања и вештине у времену када је харао вирус корона. Сви су високошколски образовани и опредељени да постану професионални официри Војске Србије.

У касарни „Генерал Јован Мишковић“ у Београду, 28. августа одржана је свечаност поводом завршетка војностручног оспособљавања слушалаца за резервне официре генерације „март 2020“ и њиховог промовисања у чин резервног потпоручника Војске Србије.

Честитајући најмлађим резервним официрима први чин, министар одбране Александар Вулин је рекао да је мартowska генерација слушалаца за резервне официре добила незахвалан и тежак задатак да у тренутку када се наша нација борила са коронавирусом, буде баш ту, на располагању својој земљи и свом народу.

– Радите сте и више него што се од вас очекивало. Били спремни да поступате и понашате се као војници и пре него што сте постали војници и били сте вође својим људима и пре него што сте добили формални чин који би вас ставио испред људи. Понашали сте се онако како српски официр треба, може и мора да се понаша. У тешким временима показали сте своје најбоље лице – рекао је министар Вулин и додао да када стане испред строја вољних и одличних људи, који су сами изабрали да своје време, знање и вредност поклоне својој земљи и својој војсци, зна да овај народ никада неће бити неслободан и упознати оно што су упознавали неки многобројнији, богатији и моћнији народи – ропство.

Српски народ изнад свега цени слободу, поручује министар Вулин и истиче да су зато синови и кћери народа који зна колика је цена слободе, гаранција да се Јадовно, Јасеновац и „Олуја“ више никада неће поновити нашем народу.

– Ви сте разлог што можемо да будемо сигурни и мирни. Само када је Србија јака, када има моћну и бројну војску онда је мир сигуран и изванредан. Хвала вам за време које сте поклонили својој војсци и које сте поклонили својој земљи – поручио је министар Вулин најмлађим резервним официрима Војске Србије.

У чин резервног потпоручника произведено је 30 слушалаца рода пешадије и четворо из службе телекомуникација.

Свечаности унапређења у први официрски чин присуствовали су министар одбране Александар Вулин и високе војне старешине

Први у рангу овогодишње 137. класе слушалаца резервних официра, резервни потпоручник Урош Јовановић, у име генерације „март 2020“, рекао је да су патриотска осећања разлог што су његове колеге и он одлучили да након завршених цивилних факултета понесу звање резервних официра Војске Србије. Иако је њихово усавршавање реализовано у отежаним условима због вируса ковид-19, Јовановић истиче да то није била препрека новој генерацији резервних официра да допринесе вишемесечној борби на сузбијању инфекције.

– Као и много пута до сада српски народ налази се на тесту историје. Нама, резервним официрима и војницима, дата је част и могућност да своју земљу бранимо и одбранимо и у миру и у рату. У миру, ми смо позитиван пример нашој омладини да упркос изазовима које модерно доба са собом носи, постоји неко ко је спреман да своје знање, умеће и вештине посвети својој отаџбини и њеном просперитету, јер Србија никоме од нас није дата на поклон. Стварале су је генерације и генерације, кроз сопствену жртву, рад и способност. У рату, ми смо спремни да и оно што је највредније што

имамо, дамо за опстанак нашег народа и очување ове државе – поручио је Јовановић.

Најбољима у генерацији резервних официра Војне академије, резервном потпоручнику Урошу Јовановићу (9,78), резервном потпоручнику Стефану Аризановићу (9,67) и резервном потпоручнику Наташи Живановић (9,44), министар Вулин уручио је ручне часовнике са посветом.

Свечаности су присуствовали су ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник др Горан Радовановић, начелник Војне академије генерал-мајор др Бојан Зрнић, начелник Управе за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије бригадни генерал Саво Иришкић, начелник Управе за телекомуникације и информатику Генералштаба Војске Србије бригадни генерал Љубиша Ђоло и генерални секретар СОРВСС Драган Ђирковић, пуковник у пензији.

Катарина Симоничић
Фотографије: Јово Мамула

Свечани строј најмлађе генерације резервних официра

Примењене су потребне противепидемијске мере

О најбољима се говори и пише

ПАТРИОТИЗАМ ИМ НА ПРВОМ МЕСТУ

Ова генерација резервних официра по успеху је боља од претходне. Школовали су се у условима ванредног стања у земљи, то јест епидемије вируса корона. Због измењених околности, то јест противепидемијских мера, учили су, углавном, на даљину - по собама. У интернату су обележили породичне славе, јер је међуградски саобраћај био укинут. Нису били код својих кућа ни за Ускрс, нити за први мај. Како нас је обавестио њихов начелник класе капетан прве класе Александар Алексић, ова генерација слушалаца остварила је просечну оцену 8,49. Промоција произвођења у први официрски чин, из разумљивих разлога, први пут је организована без присуства родитеља.

Ко су троје најуспешнијих потпоручника?

Пре курса за резервне официре Војске Србије потпоручник у резерви Стефан Аризановић из Врања завршио је Високу пословну школу струковних студија, смер порези и царина. Као мотив да постане резервни официр, наводи породичну традицију и оца који је био војно лице.

- Што се тиче наших старешина, имам све похвале. Били су веома коректни према нама током целог школовања и константно су, за нас, били ту, радили су са нама, помогли нам у усавршавању. Када је о вирусу реч, уз помоћ старешина све смо издржали и створили веома јак колектив. Школовање није тешко, ако имате вољу и жељу за рад. Месец дана провели смо на полигонима Кривул и Пасуљанске ливаде. Другарство је онакво каквим ми је представио отац - у војсци се стичу права пријатељства и другарства. Једноставно добијете пријатеље за цео живот, на које увек можете да се ослоните. Хоћу да се активирам као војник и да упишем специјалистичке студије - наводи Аризановић, чија је жеља да се у родном Врању запосли као официр Војске Србије.

Урош Ивановић из Ниша завршио Филозофски факултет у Нишу на смеру историје. Стекао је и звање мастера. Патриотизам је најважнији разлог због којег се отиснуо на школовање у војсци. Наставак традиције такође је разлог што је постао резервни официр. Легендарни генерал Владимир Лазаревић близак му је рођак.

Планирам да упишем докторске студије и да наставим да радим као

Најбољи у рангу: Урош Јовановић (9,78), Стефан Аризановић (9,67) и Наташа Живановић (9,44)

Најбољима у рангу министар Вулин уручио је часовнике са посветом

војни историчар. Тимски рад је нешто што сам овде научио. Слога међу нама, заједно са старешинама, одвише је упечатљива. Војска је увек ту...

У чин резервног потпоручника промовисана је и Наташа Живановић из Крупња, иначе професор физичког васпитања са академским звањем мастер. У фамилији има стрица мајора који ради у војној полицији. Она је једна од десет девојака које су управо унапређене у чин потпоручника ВС.

- Овде сам дошла пре свега што волим војску, униформу и отаџбину Србију. Када сам чула за класу слушлица резервних официра, нисам размисљала и одмах сам се пријавила. За ових шест месеци у Војној академији,

на терену и током стажирања, могу рећи да сам веома задовољна. Научили смо доста тога и мислим да смо пронашли себе. Све је било занимљиво. Слога какве нема. Поносна сам на своју генерацију. Након седам дана, схватила сам овде, на Војној академији и у униформи, да сам то ја. После овога желим да се активирам, да останем у војсци. Слободно могу рећи да нисам погрешила - истиче Живановићева.

Ових дана у седиште СОРВСС стигло је обавештење из Крупња да се Живановићева учланила у организацију РВС.

З. П.

Већ постаје традиција да час наставе са будућим резервним официрима одрже представници Савеза резервних војних старешина Србије. Овога пута са генерацијом резервних војних старешина „март 2020.“ час „упознавање са организацијом РВС“ одржали су председник СОРВСС др Милојко Николић и генерални секретар Драган Ђирковић. Након представљања Организација и Савеза ОРВСС, са посебним нагласком зашто је за резервне војне старешине важно да буду укључени у организације РВС (по месту рада и становања), истакнути су и бенефити које могу имати.

Они су истакли да је СОРВСС национални, неполитички, нестраначки и стручни савез, да одржава континуитет удружења резервних официра и ратника, да се активно бави одбраном и безбедношћу, да делује на подручју општина и градова, путем активности 88 организација у шест изборних јединица.

Посебно је наглашено да СОРВСС има статус организације од посебног значаја за одбрану земље. У средњим школама, као факултативни, уведен је посебан предмет који се бави системом одбране. У наставу у оквиру „Основа система одбране Републике Србије“, укључене су и резервне војне старешине.

Сваком слушаоцу уручен је по при-

Занимљив час слушаоцима мартовске генерације одржали су председник СОРВСС др Милојко Николић и генерални секретар Драган Ђирковић

Сустрет са представницима ОРВСС

ИНФОРМАЦИЈЕ ИЗ ПРВЕ РУКЕ

мерак приручника за извођење наставае из области одбране у средњим школама и други број гласила СОРВСС „Први позив“.

Прикупљени су лични подаци слушаоца (адресе и телефонски броје-

ви). Савез ће те податке доставити координаторима, како би били прослеђени организацијама РВС.

Председник СОРВСС др Милојко Николић позвао је слушаоце да пишу чланке за „Први позив“.

З. П.

Они су будућност одбране и организације резервних војних старешина

Сваке године, на основу Годишњег плана активности, о Видовдану, новосадске војне старешине имају заједничку активност са припадницима Војске Србије. Нови сусрет се обично тематски и практичном применом разликује у односу на претходне. Разуме се то је само једна од многобројних активности усмерених на продубљивање одбрамбених знања и вештина које се током године одвијају у градовима широм Србије.

У Свечаној сали Дома ВС у Новом Саду и башти тог дома 28. јуна одржан је 23. сусрет припадника ВС са резервним војним старешинама војвођанског највећег града. Главни догађај представљало је предавање о учешћу припадника Војске Србије у мировним мисијама широм света.

Сусрет је отворио генерал-потпуковник

У Новом Саду одржан сусрет припадника Војске Србије и резервних војних старешина

ВИЂЕЊЕ О ВИДОВДАНУ

Главни догађај представљало је предавање о учешћу припадника Војске Србије у мировним мисијама широм света

Предавање о мировним мисијама протекло је у знаку интересовања РВС за ту врсту задатака ВС у миру

у пензији Ђокица Петровић, председник новосадских резервних војних старешина. Међу гостима су били начелник Управе за традицију, стандард и ветеране МО пуковник Душко Шљиванчанин, командант 1. бригаде ВС бригадни генерал Зоран Насковић, генерални секретар Савеза организација резервних војних старешина Србије пуковник у пензији Драган Ђирковић, председник Покрајинског одбора СОРВСС за Војводину Жељко Обрадовић, представник Управе за обуку ВС потпуковник Станоје Станојевић и други.

Веома занимљиво и корисно предавање о Војсци Србије у мировним мисијама одржао је мајор Владимир Нијемчевић. Током те активности неколико резервних војних старешина Србије поставило је више питања на која је представник ВС пружио одговоре.

Начелник Управе за традицију, стандард и ветеране пуковник Душко Шљиванчанин, обраћајући се резервним војним ста-

Начелник Управе за традицију, стандард и ветеране пуковник Душко Шљиванчанин истакао је значај РВС за систем одбране

земље, посебно апострофирајући чињеницу да већ две године та организација у сарадњи са одговарајућим институцијама

решина, посебно је подвукао чињеницу да је прошле године ту организацију Министарство одбране прогласило да је од посебно значаја за одбрану земље, што је ОРВСС донело и одређене погодности.

Командант 1. бригаде Војске Србије бригадни генерал Зоран Насковић нагласио је да је Војска спремна да пружи помоћ у реализацији значајних активности организације резервних војних старешина.

Генерални секретар СОРВСС Драган Ђирковић говорио је о доприносу резервних војних старешина у припремама за одбрану

Министарства одбране и Министарства просвете, организује предавања и обуку за ученике завршних разреда средњих школа и да је та иницијатива Министарства одбране наишла на добар пријем. Ђирковић је кратко промовисао и други број гласила СОРВСС „Први позив“.

Председник резервних војних старешина у АП Војводине Жељко Обрадовић захвалио је Министарству одбране на свему што, као подршку, пружа резервним војним старешинама.

Занимљиво је да је сусрету резервних војних старешина Новог Сада присуствовао значајан број младих људи, управо оних који су у последњих неколико година завршили курс резервних војних официра.

Дружење је настављено у башти Дома Војске Србије, где су резервне војне старешине и њихови гости били у прилици да размене искуства и остваре договоре за наредни период.

Сусрети су одржани уз све мере опреза како би се учесници заштитили од могућег заражавања.

Учесници сусрета су поздравили појављивање Бошка Пилиповића, доскорашњег председника СОРВСС Новог Сада који се појавио после дуже болести. **З. П.**

Седница Управног одбора СОРВСС одржане у Београду 2. јула 2020. у просторијама Дома Војске Србије. На дневном реду тог скупа било је (1) разматрање и усвајање записника са претходне седнице УО; (2) анализа иницијативе МО о обуци средњошколске омладине (3) упознавање са детаљима уговора између МО и СОРВСС УО (4) разматрање и усвајање предлога трошкова из финансијског плана провођења иницијативе обуке средњошколске омладине – финансијска помоћ ОРВС на терену; (5) извештаји координатора о раду ОРВС током пандемије. Седницом је председавао др Милојко Николић.

Генерални секретар СОРВСС Драган Ђирковић укратко је обавестио присутне о садржају анализе о обучавању средњошколске омладине, која је рађена у склопу извештаја са стањем до 15. јуна ове године и достављена Управи за обавезе одбране МО.

Како је нагласио председник СОРВСС др Милојко Николић, због познатих догађаја реализација иницијативе МО о обуци средњошколске омладине је прекинута, неке уговорене активности су одложене. Укупна оцена је повољна: по броју школа и којима је настава одржана уз активно присуство РВС; по одржаним часовима на којима су у извођење наставе укључене РВС.

-Мислим да је свеукупна оцена уз већ речена ограничења око 3,5. Наравно, да што више резервних војних старешина треба да буде укључено у наставу. Индикативно је да има градова (и то великих) и општина где се организације РВС нису укључиле у наставни процес. Морамо се више ангажовати кроз показивање интересовања код регионалних центара Министарства одбране и центара МО да ли се школе јављају за помоћ у провођењу ове обуке. Очекујемо да ће у наредном периоду бити више простора за реализацију планираних активности. Савез је имао обавезу закључно са 1. јулом да изврши анализу проведене активности по иницијативи Министарства одбране, а и анализу утрошених финансијских средстава у оквиру те активности. Примедбе и предлози који су стигли у Савез са „терена“, уграђени су у анализу. Утицај на степен реализације иницијативе, поред пандемије имала је факултативност ове врсте обуке за завршне разреде средњих школа. Министарство просвете ускоро усваја нову стратегију средњошколског образовања која подразумева и обавезно средњошколско образовање. То ће бити прилика да и ова обука средњошколске омладине, у коју су укључене резервне војне старешине, буде и дефинисана у наставном плану и програму, рекао је Николић.

Добри воје Станимировић: је похвалио ангажовање будућег председника организације у Мерошини, који је у вези са наставом звао све школе. Нишлије су задовољне укључивањем и интересовањем резервних војних старешина. Са административне тачке гледишта проблем у Владичином Хану је настао због тога што је пријављен број одељења у којима је држана настава, а није наглашено да је настава одржана истовремено.

Према речима Тање Дуловић, када су неки директори школа схватили да могу

Чланови Управног одбора детаљно су претресли досадашње активности и утврдили курс даљег деловања

Седница Управног одбора СОРВСС

АНАЛИЗА ДОСТИГНУТИХ КОТА

Централно питање била је реализација преузетих обавеза у вези са извођењем наставе у средњим школама и финансирање тих активности

само да упишу да је настава одржана, настао је проблем. На тим часовима треба да буде обавезно присуство РВС и представника регионалних центара МО.

Драган Ђирковић је навео да није проблем у томе да на истом часу, поред представника регионалног центра МО, буду и два члана резервних војних старешина. Ту су за евентуална питања, а довољно је чак да се представе ученицима.

Да треба појачати координацију са регионалним центрима МО, заложиле се Жељко Обрадовић.

Властимир Петровић је имао два контакта са организацијом у Владичином Хану. Предстоји састанак у Нишу у циљу побољшања синхронизације између регионалног центра МО, извођача обуке и директора.

Чланови УО су обавештени да је 11. јуна потписан уговор о учешћу Министарства одбране у финансирању активности удружења од посебног значаја за одбрану у 2020. години. Уговор су потписали начелник Управе за обавезе одбране пуковник Драган Котарлић и председник СОРВСС Србије др Милојко Николић. Потписивању је присуствовао начелник Одељења за обучавање грађана капетан бојног брода Милан Коњиковић.

У даљем току седнице истакнуто је да се треба усмерити на ширење активности. Актуелна је само иницијатива и за трошкове ван тога за сада нема разумевања за финансирање. Део предлога из нацрта плана активности није прихваћен, попут оперативног планирања на терену (Фрушка гора, Стара планина, Јастребац и др).

Заменик председника УО Марко Јеремић предложио је начин да се део новчаних средстава распореди градским и општинским организацијама СОРВСС, како

би могле да извршавају статутом одређене задатке. Он је посебно подвукао да се средства морају наменски користити, да не би дошло до кршења одредби уговора. С тим у вези прецизирани су задаци администратора на нивоу СОРВСС и оних који одрађују административне послове у градским и општинским организацијама.

Договорено је да се координатори активирају, да успоставе лични контакт са руководством општинских и градских организација у својим изборним јединицама и да утврде листу кандидата РВС који ће у координацији са представницима МО одржавати наставу или помагати разредним старешинама завршних разреда средњих школа у разради наставе из Основа система РС и да редовно достављају месечне извештаје о раду.

Марко Јеремић је предложио измену Правилника за службена путовања, када се за превоз користи сопствени аутомобил. Решење је прихваћено без примедби.

Током седнице поднети су извештаји координатора о раду ОРВС током пандемије вируса корона.

Било је речи и о предстојећој годишњој скупштини, уз констатацију да она не мора да се одржи у Београду, то јест да се очекује кандидатура неке од организација у унутрашњости Србије.

Председник Николић је обавестио Управни одбор да је разговарао и договорио нови састанак са директором Инспектората одбране, генерал-мајором Милетом Јелићем, поводом третмана организација РВС у локалним самоуправама. Реч је о пројектима који се распisuју сваке године, али организације резервних војних старешина не могу да конкуришу, јер област одбране није обухваћена конкурсима.

Драган Ђирковић

Капетан бојног брода Милан Коњиковац
о обуци ученика средњих школа

И НАСТАВА О СИСТЕМУ ОДБРАНЕ НА ДАЉИНУ

Због актуелне пандемије коронавируса с којом се суочава и наша земља, обучавање матураната за одбрану биће у новој школској години изазов и за ђаке и за средњошколске образовне установе. Велики је број непознаница када је реч о модалитетима за реализацију наставног процеса, мада прелиминарни разговори представника Министарства одбране и Министарства просвете, науке и технолошког развоја указују да је скоро извесно да ће ученици планиране садржаје из области одбране изучавати самостално, а место и улога надлежних министарстава биће прецизно дефинисани до краја септембра.

Настава о основама система одбране наше земље изведена је са ученицима завршних разреда средњих школа у Србији и током прошле, 2019/2020. школске године. Како тврде из Министарства одбране надлежни за обучавање грађана, реализација тог националног пројекта, који је започео пре две године у сарадњи с Министарством просвете, науке и технолошког развоја како би се млађе генерације плански оспособиле за одбрану земље и понашање у условима нарушене безбедности, превазишла је очекивања, посебно имајући у виду чињеницу да се у другом полугодишту одвијала у време ванредног стања услед пандемије коронавируса.

Начелника Одељења за обучавање грађана Управе за обавезе одбране Сектора за цивилну одбрану и припреме одбране капетана бојног брода Милана Коњиковца питали смо најпре о резултатима и думетима „Иницијативе за увођење садржаја обуке у школски систем Републике Србије“ у протеклом периоду. Такође и о модалитетима наставног процеса, који се факултативно реализује на четири разредна часа, те перспективи у новој школској години, знајући да је за све ђаке започела у ванредним околностима, јер се образовни садржаји ученицима презентују делом у учионици, а у одређеној мери и на даљину.

– За разлику од школске 2018/2019. године, обука ученика завршних разреда средњих школа за потребе одбране земље одвијала се током прошле школске године у оба полугодиста, факултативно на четири часа одељењских старешина. Како је од 15. марта због пандемије коронавируса у Србији проглашено ванредно стање, које је трајало до 7. маја 2020, обустављена је редовна настава и успостављен је систем учења на даљину,

Капетан бојног брода
Милан Коњиковац

те је и извођење наставе из основа система одбране било прилагођено новонасталим условима.

Треба напоменути да је у школској 2019/2020. години од 530 средњих школа на територији Републике, 519 прихватило спровођење „Иницијативе“, што је око 98 одсто. Пројекат нису прихватиле школе које немају ученике завршних разреда или је реч о уста-

новама за преквалификацију одраслих. Наставу из области одбране делимично или потпуно реализовало је 459 средњих школа, односно нешто више од 88 одсто, што представља импресиван резултат имајући у виду околности. Од тог броја, 261 школа делимично је извела предвиђене наставне садржаје, док су у 198 средњошколских установа основе система одбране реализоване по свим темама у потпуности. Одељењске старешине наставу су извеле самостално у 357 средњих школа.

У 38 школа стручну помоћ одељењским старешинама у извођењу наставе пружили су припадници територијалних органа Министарства одбране. Учествовало је и 50 резервних војних старешина у 64 средње школе. Акцијама „Отворени дан Војске Србије“ и сличним догађајима присуствовали су ученици из 54 школе и на тај начин реализовали практичну наставу – тему „Тактичко-технички збор“. Припадници наше војске, том приликом, приказали су матурантима систем рада и свакодневни живот у јединицама, наше наоружање и опрему, промовишући истовремено и војни позив.

Како се одвијала настава током обуставе редовног рада школа због проглашења ванредног стања услед пандемије?

– Током ванредног стања у 75 средњих школа одељењске старешине реализовале су са ученицима наставу из области одбране на даљину, коришћењем презентација и писаних материјала, те „Приручника за наставнике – Основе система одбране“, које су припремили припадници Управе за обавезе одбране. Од те цифре, 20 школа је у другом полугодишту отпо-

Увођење наставе из области одбране изазвало је велику медијску пажњу шире друштвене заједнице

ВИРТУЕЛНА УЧИОНИЦА

Поред комплета стручних материјала о нашем систему одбране – текстуалних и пауер поинт презентација свих тема које су дефинисане „Иницијативом“, а које је Министарство просвете, науке и технолошког развоја објавило на свом званичном интернет сајту, припадници Одељења за обучавање грађана припремили су и „Основе система одбране Републике Србије – Приручник за наставнике“, намењен одељенским старешинама за припрему и лакше извођење наставе. „Приручник“ је на располагању свим средњим школама на територији наше земље, то јест наставницима и осталим предавачима који су укључени у образовни процес. Поменути материјали биће основна литература ученицима приликом самосталног учења „на даљину“, то јест својеврсна виртуелна учионица.

чело реализацију наставе путем самосталног, онлајн извођења, те са матурантима нису реализоване све предвиђене групе тема, а у 55 школа довршена је реализација наставе која је започела у првом полугодишту.

Реаговање на различите ризике и претње по безбедност земље, као и њихово предвиђање, условљено је свеобухватним знањем, првенствено због чињенице да је безбедност недељива. О томе најочигледније

У школској 2019/2020. години, од укупно 530 средњих школа на територији Србије, 519 прихватило је реализацију факултативне наставе из области одбране, што износи 98одсто

сведочи и актуелна пандемија коронавирусом, с којом се цео свет суочава. Шта су образовни домети наставе из основа система одбране?

– Познато је да свака држава настоји да грађанима пружи оптималан ниво заштите, али не смемо сметнути с ума да и сваки појединац, чињењем или нечињењем, утиче на успостављање, одржавање и развијање система одбране. После скоро три деценије занемаривања планског оспособљавања младих за одбрану земље, ученици завршних разреда средњих школа у Србији већ две школске године, на факултативним часовима одељењских старешина, систематично стичу основна знања о нашем систему одбране и унапређују своју безбедносну културу.

У том смислу, иако се под људским ресурсима одбране углавном подразумева демографски потенцијал, који у правном смислу подлеже тој обавези, оспособљен за укључивање у си-

стем одбране, због обуставе редовног служења војног рока од 2011. године, као и вишедеценијског занемаривања обучавања становништва за потребе цивилне одбране, евидентно је да велики број грађана, нарочито млађе популације, немају потребна знања и вештине за поступање у условима нарушене безбедности, чије последице могу бити проглашење ванредног или ратног стања.

Препознали смо управо тај узраст као једну од најзначајнијих циљних група, јер пунолетством стиче прва права и обавезе према систему одбране. Средњошколци, заправо, недовољно знају о увођењу у војну евиденцију, добровољном служењу војног рока или извршавању војне обавезе у резервном саставу Војске, као и о могућностима да на Војној академији или Медицинском факултету Војномедицинске академије стекну високо образовање или заснују радни однос у Војсци као професионални припадници.

Изузев Војне гимназије и Средње стручне војне школе, у средњошколском систему Републике Србије већ 27 година не постоје садржаји који су одговарајућа замена некадашњем предмету општенародна одбрана и друштвена самозаштита, наравно без идеолошко-политичких одредница, прилагођени времену у коме живимо, а који се организовано и плански изучавају ради развијања свести чланова заједнице о потреби за безбедним окружењем и одбрани државе. Зато је Управа за обавезе одбране и настојала да некадашња позитивна искуства из тог предмета прилагоди садашњим условима.

Треба знати да никако није реч о покушају да се милитаризује друштво, већ првенствено оспособе млади да препознају критичне и опасне ситуације, начине и средства заштите, да науче како да заштите себе и друге од ризика и понашају се у складу с правним нормама у области безбедности и одбране, али и у свим осталим сегментима живљења када је нарушена безбедност. Важност таквог обучавања препознале су и поједине чланице Европске уније, које реализују едукацију ђака у средњим школама на изборном предмету или обрадом одређених војних тема.

На путу стварања одговорног и безбедног друштва, наставни садржаји из области одбране засигурно остварују и одговарајуће васпитне утицаје на младе. О чему је, заправо, реч?

– И у васпитном смислу, како наводите на путу стварања одговорног и безбедног друштва, „Иницијативом“ су остварени високи домети – створени су услови да се млађим генерацијама

Током претходне школске године наставу о основама нашег система одбране делимично или потпуно извело је нешто више од 88 одсто школа, односно 459

на примерен начин приближе истинске вредности и национални државни интереси, те да јачају патриотска осећања и негују традиције и слободарски дух нашег народа.

Такође се наставом из области одбране посредно доприноси и јасном разграничавању прихватљивих од неприхватљивих образаца понашања младих. Јер, сем што доприносе безбедносној култури сваког појединца и друштва у целини, предавања о систему одбране промовишу традиционалне вредности на којима почива наша заједница, јачају индивидуалну и колективну свест о грађанским обавезама и нужности одбране.

Изузетно ми је драго што је прихваћен мој предлог да, ради ближе културне и националне идентификације са својом земљом, и наши средњошколци певају химну Републике Србије „Боже правде“ на првом часу наставе о систему одбране. На тај начин, уче се да поштују државне симболе и идентификују са својом земљом. Све то, у коначном, доприноси јачању нашег националног идентитета.

У ери дигитализације и медијског обликовања културних и осталих

образаца понашања, неопходно је превентивно деловати на младе и приближити им традицију на којој се вековима темељило наше друштво. Домовина је вредност изнад сваког појединца и институције, инспирација за заштиту истинских вредности и остваривање прогреса. Она је добро које се мора неговати, што је једини начин да сачувамо наш генетски код.

Обучавање наших средњошколаца за одбрану земље јесте национални пројекат, од општег значаја за државу, јер свако улагање у образовање и васпитање младих нараштаја јесте инвестирање у будућност Србије.

Учешћем у реализацији „Иницијативе о увођењу садржаја обуке у школски систем Републике Србије“ и Савез организација резервних војних старешина Србије је стекао статус удружења од посебног значаја за одбрану земље, чиме је у будућности обезбедио стабилно финансирање, те ревитализацију организације која је годинама уназад била скрајнута.

– Тачно. Савез организација резервних војних старешина Србије је крајем 2019. године стекао статус удружења од посебног значаја за одбрану земље. На тај начин је, у години у којој је обележио и стогодишњицу постојања, обезбедио већу видљивост у систему одбране и друштву уопште, као и стабилно финансирање. Наша сарадња у протеклом времену била је интензивна и динамична, а очекујем да у будућности буде још боља. С Управом за обавезе одбране Савез је потписао „Уговор о учешћу Министарства одбране у финансирању активности удружења од посебног значаја за одбрану земље“, те је додатно стекао могућност да унапреди своје организације на територији Србије, чији се чланови ангажују у извођењу наставе о систему одбране у средњим школама.

Министарство одбране препознало је да резервне војне старешине својим знањем и вештинама стеченим на обукама, војним вежбама, у условима ратног и ванредног стања представљају значајан ресурс који може opleменити часове о систему одбране. У оквиру договореног модалитета, они се ангажују на предавањима из области одбране, што се потврдило као квалитетно решење, јер су ђаци исказали заинтересованост за њихова професионална искустава.

Тренутно Савез реализује процес јавне набавке информатичке опреме за 87 организација које су укључене у спровођење „Иницијативе“ и сервера како би се формирала својеврсна база података о резервним војним старешинама на територији земље, како би се лакше и успешније планирало њихово ангажовање и координисали задаци који се односе на учешће у на-

ГОВОР БРОЈКИ

Током другог полугодишта школске 2018/2019. године настава из области одбране са матурантима средњих школа изводила се факултативно на часовима одељењских старешина. По захтеву школа, стручну помоћ у наставном процесу пружали су припадници територијалних органа Министарства одбране, Војске Србије и резервне војне старешине.

Од 525 средњих школа на територији Србије, дефинисани наставни садржаји из основа система одбране реализовани су у 476 школа, односно у више од 90 одсто. Разредне старешине 188 школа наставу су реализовале самостално, док су у 288 средњошколских установа за извођење наставе ангажовани припадници Министарства и Војске, као и резервне војне старешине, чијих је десет представника о одбрани предавало у 35 школа.

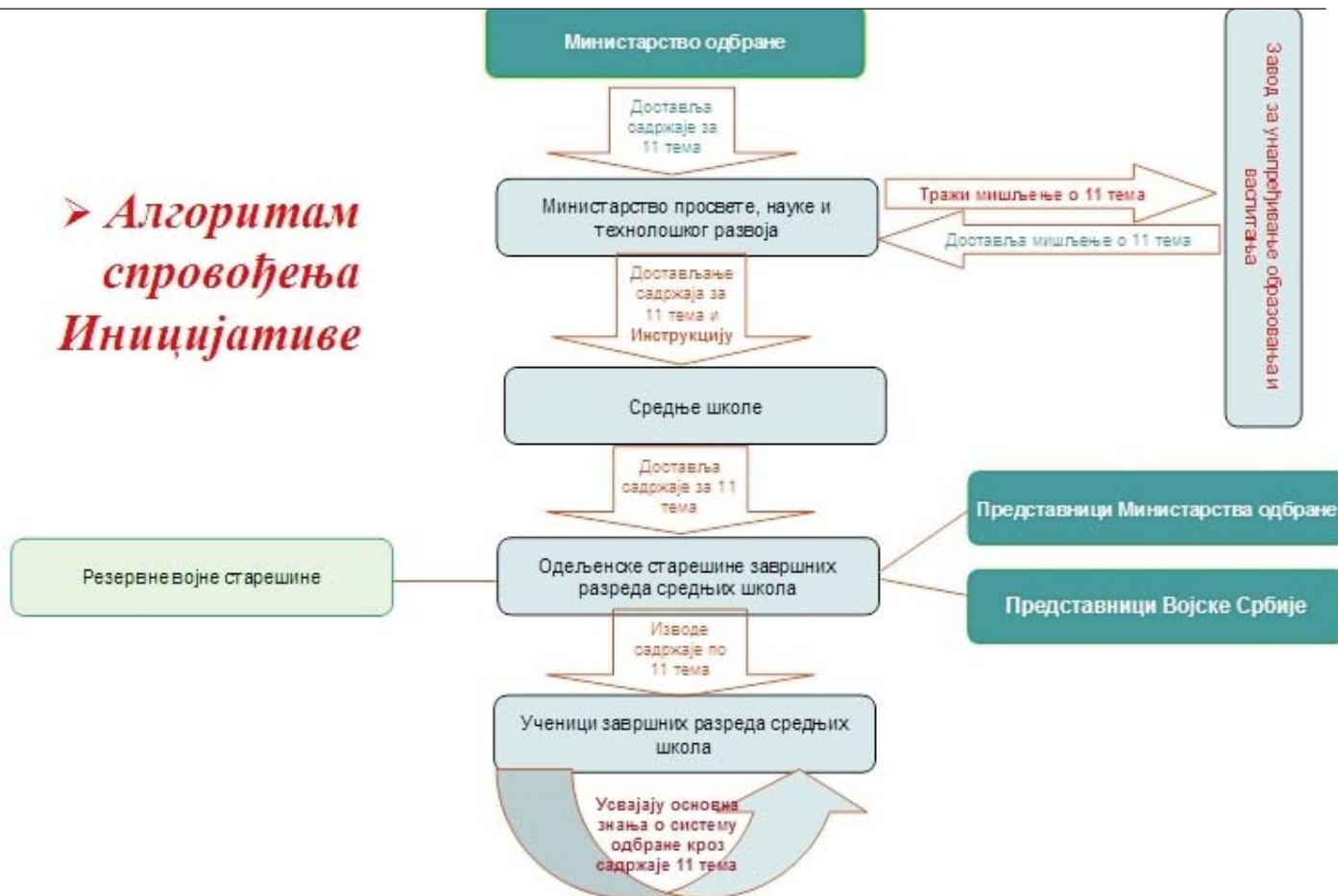
За извођење практичне теме „Тактичко-технички збор“ ученици завршних разреда из 60 средњих школа присуствовали су активностима које су организовали припадници Војске Србије поводом „Отворених дана“ и сличних догађаја.

ставном процесу. У време наставе „на даљину“, удружење од значаја за одбрану имаће додатно могућност да спроведе дидактичко-методичке курсеве за резервне војне старешине које ће се по окончању пандемије, уз припаднике територијалних органа Министарства одбране из пет регио-

**ОСНОВЕ СИСТЕМА ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ**

➤ Алгоритам спровођења Иницијативе

За време ванредног стања у Србији због пандемије коронавируса у 75 средњих школа планирана настава из одбране реализована је „на даљину“, коришћењем презентација и писаних матријала Управе за обавезе одбране

налних центара и 29 центара Министарства одбране за локалну самоуправу, плански ангажовати у школама у реализацији наставе, управо онако како је то дефинисано почетним алгоритмом о спровођењу „Иницијативе“.

Постоји ли простор или реална потреба да се садржаји наставе о систему одбране Србије измене или унапреде, сходно условима у којима се тренутно изводе? Односно, како ће се одвијати предавања из области одбране у новој школској години?

– Сва досадашња искуства о обучавању младих за одбрану земље биће врло корисна ради редефинисања модалитета преношења знања, како би се у потпуности остварио тај национални пројекат. Сходно безбедносним условима и исказаним потребама у домену одбране и безбедности земље, прилагођаваћемо садржаје намењене оспособљавању ученика. Само на такав начин елементарна знања о систему одбране постаће саставни део општег образовања.

Одбрана и безбедност захтевају много више од тренутног и ситуационог реаговања, јер успешна друштвена заједница почива на способности да делује корак испред времена. Очување независности, суверености и територијалне целовитости државе, али и заштита грађана у кризним ситуацијама заснивају се на заједничком учењу у одбрани, односно успешној координацији институција, установа и привредних субјеката из различитих области друштва.

Због актуелне пандемије коронавируса с којом се суочава и наша земља, обучавање матураната за одбрану биће у новој школској години изазов и за ђаке и за средњошколске образовне установе. Велики је број непознаница када је реч о модалитетима за реализацију наставног процеса, мада прелиминарни разговори представника Министарства одбране и Министарства просвете, науке и технолошког развоја указују да је скоро

ОСНОВЕ СИСТЕМА ОДБРАНЕ

Проактивним приступом Одељења за обучавање грађана Управе за обавезе одбране и координисаним радом с организационом јединицом Министарства просвете, науке и технолошког развоја која је надлежна за средње образовање и васпитање, те Заводом за унапређивање образовања и васпитања, договорено је да обучавање ученика завршних разреда средњих школа из области одбране обухвата следеће садржаје: место, улога и задаци Војске Србије у систему безбедности и одбране Републике Србије; војна обавеза; радна и материјална обавеза; како постати официр; како постати професионални војник; физичка спремност – предуслов за војни позив; служба осматрања и обавештавања; облици неоружаног отпора; бојни отрови, биолошка и запаљива средства; цивилна заштита; тактичко-технички збор.

извесно да ће ученици планиране садржаје из области одбране изучавати самостално, „на даљину“, а место и улога надлежних министарстава биће прецизно дефинисани до краја септембра.

Владимир ПОЧУЧ

О приручнику „Основе система одбране Републике Србије“

НЕЗАОБИЛАЗНИ ОСЛОНАЦ ПРЕДАВАЧИМА

Резервне војне старешине, сходно њиховим војним знањима и вештинама, стеченим у току војно-стручног школовања и касније перманентног усавршавања у оквиру организованог образовања, односно усавршавања, препознате су од

Министарства одбране као значајан ресурс у домену обучавања цивилног становништва, па и деце и младих за одбрану, заштиту и спасавање у миру, рату и другим ванредним ситуацијама.

Рукопис „Основе система одбране Републике Србије“ др Риста Прентовића поред Предговора, Уводних напомена и Уместо закључка, обухвата следећу глобалну тематику: Педагошки и дидактичко-методички аспект образовно-васпитног рада; Педагошка и дидактичко-методичка конкретизација обраде наставних садржаја у образовању за одбрану, безбедност и заштиту и Начелни садржаји елабората наставних часова наставног програма „Основе система одбране Републике Србије у завршним разредима средњих школа“.

У Предговору аутор назначује правни основ (Члан 79 а Закона о војној, радној и материјалној обавези, „Службени гласник РС“, бр. 88/2009, 95/2010, 26/2018), којим су ученици средњих школа дефинисани као категорија грађана која се стицањем практичних знања и вештина кроз систем образовања и васпитања обучава за потребе одбране земље у условима ванредног и ратног стања. У циљу имплементације ове законске одредбе Министарство одбране се крајем 2018. год. обратило Министарству просвете, науке и технолошког развоја са Иницијативом за увођење садржаја обуке у школски систем Републике Србије како би се створили услови да ученици завршних разреда средње школе стекну основна знања о систему одбране, да се упознају са својим правима и обавезама, као и да развију свест о потреби одбране земље и значају неговања патриотских осећања. С тим у вези је Министарство просвете, науке и технолошког развоја обавестило средње школе у Републици Србији да је планирано да се овај програм „реализује факултативно током четири часа одељенског старешине“, као и да се сви часови „могу реализовати по одељењима или спајањем више одељења“. Уз то је препоручено да се ова активност органи-

зује већ у другом полугодишту 2018/19. год. Реализација потпуног програма је отпочела у текућој школској (2019/20) год. Предвиђено је да школе, при реализацији поменутог програма добију помоћ односно подршку од Министарства одбране, Војске Србије и других субјеката система одбране, међу којима и од организација резервних војних старешина.

Потребне педагошке и дидактичке припреме

У уводним напоменама аутор презентује одређене битне закључке до којих се дошло прелиминарним анализама реализације поменутог програма у другом полугодишту 2018/19. год., када је у око 90% (476) средњих школа спроведена ова настава, а да су резервне војне старешине биле укључене у њено извођење у 35 средњих школа. Притом је од 57 организација РВС у Републици Србији, учествовало 10 организација. Узрок релативно мале укључености организација РВС је био врло кратак рок за активирање организација и чланства РВС за учешће у овој образовној активности. Прелиминарне анализе указују на то да је основана хипотеза да знатан број потенцијалних извођача новопостављених програмских садржаја, из категорије резервних војних старешина, нема адекватну педагошку и дидактичко-методичку оспособљеност за успешно извођење наставе из програма „Основе система одбране Републике Србије“ у завршним разредима средњих школа. Међутим, резервне војне старешине, сходно њиховим војним знањима и вештинама, стеченим у току свог војно-стручног школовања и касније перманентног усавршавања у оквиру организованог образовања односно усавршавања, препознате су од

Министарства одбране као значајан ресурс у домену обучавања цивилног становништва, па и деце и младих за одбрану, заштиту и спасавање у миру, рату и другим ванредним ситуацијама. Сходно томе стало се на становиште да је неопходно, што је пре могуће, спровести адекватне педагошке и дидактичко-методичке припреме одабраних (са високом стручном спремом) резервних старешина потенцијалних извођача, поменутог образовно-васпитног програма. Осим колективних припрема ових РВС (путем семинара), за подизање нивоа њихових педагошких и дидактичко-методичких компетенција од користи је и израда примереног писаног материјала, тј. методичког приручника за наставни програм „Основе система одбране Републике Србије“ у завршним разредима средњих школа, али и за њихово успешно укључивање у активности обучавања цивилног становништва за одбрану и заштиту у јединицама локалне самоуправе.

У поглављу „Педагошки и дидактичко-методички аспекти образовно-васпитног рада“, аутор сажето, али успешно, третира битна питања и проблеме образовно-васпитног рада у систему школства, са нагласком на узраст адолесценције (од 17 до 18 година), ком припадају већина ученика завршних разреда средњих школа. С тим у вези он указује на значај примене, у припреми и извођењу наставе са овим узрастом ученика, релевантних сазнања педагогије, дидактике и методике наставе.

Дефинисање задатака

Поглавље Педагошка и дидактичко-методичка конкретизација обраде наставних садржаја у образовању за одбрану, безбедност и заштиту „представља осми-

шљавање укупног процеса припрема у да-тој наставној области (предмету)". У овом тексту она подразумева дефинисање: образовних и васпитних задатака, наставних облика, наставних метода, кадровских услова, наставних објеката и средстава и извора знања (литературе и др.) за наставника (извођача наставе) и ученика (учесника образовног процеса) у образовном раду (у овом случају у програму „Основи система одбране Републике Србије“). Ова конкретизација претпоставља и дефинисање осталих битних питања и то: планирања и програмирања, припремања за извођење и извођења наставе, као и вредновање резултата образовно-васпитног рада. Основ за конкретизацију ових педагошких и дидактичко-методичких инструмената су постављени циљеви (стицање знања и вештина и обучавање ученика средњих школа за потребе одбране земље у условима ванредног и ратног стања) и из њих изведених образовних и васпитних задатака, као и дефинисани програмски садржаји овог наставног подручја.

Образовни задаци се конкретизују анализом утврђених програмских садржаја (градива) и указују на знања, вештине и навике које ученици треба да усвоје кроз изучавање дефинисаних програмских садржаја. А васпитни задаци овог програмског подручја се односе на израђивање уверења о вредностима (мир, слобода, демократија, независност, суверенитет, територијална целокупност, уставност и законитост, лична права и грађанске слободе и др.), опредељења за те вредности, став и однос према тим вредностима и у складу с тим на укупно понашање ученика у односу на њихову позицију и обавезе у одбрани и заштити ових виталних вредности нашег друштва. Уз сериозну елаборацију и експликацију ових вредности аутор с правом истиче да је у тесној вези с њима, тј. у основи њиховог патриотизма, или осећања припадности свом народу и отаџбини и спремност да се властито интереси и делатност ускладе са интересима своје отаџбине. То за позитивну консеквенцу има спремност и решеност на жртвовање у циљу одбране своје отаџбине од свих опасности које је угрожавају у миру, рату и другим ванредним приликама. Сходно томе, управо је један од крџијалних задатака у реализацији програма „Основе система одбране Републике Србије“ „развијање свести о дужности и одговорности према одбрани земље, која представља битан аспект моралне свести и има значајан удео у израђивању борбеног морала“.

Користан сегмент дидактичко-методичке конкретизације овог образовно-васпитног подручја је сажета и језгровита елаборација и разрада наставних облика, метода, услова (кадровских, материјално-техничких и др.), организација (планирање, програмирање и припремање), извођење наставе и вредновање (проверавање и оцењивање) њених исхода односно постигнућа ученика.

Организација рада

Кључно, са аспекта непосредне реализације образовног програма „Основе система одбране Републике Србије“ у завршним разредима средњих школа, је погла-

Оружана борба представља најконкретнији облик укључивања Војске Србије у одбрану земље

Предавање изискује потребу да се очува пажња слушалаца

вље „Начелни садржај елабората наставних часова“. У овом угледном плану и разради садржаја сваке конкретне јединице датог програма (наставне јединице или часа) предложен је могући нацрт припрема за рад на појединим часовима, зависно од специфичности тематике градива, облика и типа часа, као и узраста ученика. Он је обухватио следеће елементе: утврђивање образовно-васпитних задатака; распоред наставног градива, организацију и ток рада; избор и примену наставних средстава и погодних метода и поступака; временску структуру часа, место наставе (учионица, екскурзија); педагошку структуру у обра-

зовној групи, облике рада и вођење рачуна о оптерећености ученика. Посебна вредност и практична корист овог сегмента рукописа је у томе што његови садржаји представљају могуће егземпларе решења, али остављају могућност сваком потенцијалном извођачу овог образовно-васпитног програма да буде оригиналан и креативан и да изналази нова решења компатибилна конкретним условима и његовим личним афинитетима.

У закључном делу рукописа аутор указује на ограниченост апликативних решења имплементације односно реализације, с обзиром на опредељење веома мали фонд наставних часова, неадекватну кадровску основу за извођење овог наставног програма, неприпремљеност школа за реализацију овог образовно-васпитног задатка и др., али и истиче да је за очекивати „да ће сериозна анализа ефекта овог програма, која би требало да уследи након потпуне његове примене, указати на неке аспекте даљег унапређивања, а у циљу потпуне реализације одредаба члана 79а Закона о војној, радној и материјалној обавези“.

Вредан сегмент овог Приручника је и избор (од 27 наслова) стручне, педагошке, дидактичке и методичке литературе, као и важећих законских прописа, као потенцијалних извора за припремање извођача наставе из „Основа система одбране Републике Србије“ у завршним разредима средњих школа. **Др Милојко Николић**

ЧОВЕК НАУКЕ И СТРУКЕ

Професор др Ристо Прентовић, резервни капетан I класе, члан је организације РВС града Новог Сада и Управног одбора ОРВС АП Војводине. Докторирао је на тему „Методичке карактеристике и посебности примењеног оспособљавања у цивилним структурама друштва“.

Прентовић је професор психологије и педагогије, аутор импозантног броја научних и стручних радова из области одбране и заштите. Радио је на свим ступњевима образовања, од основне школе до универзитета. Био је самостални саветник за унапређење обуке у Покрајинском секретаријату за народну одбрану.

Хеликоптери Ми-17В5
ојачали Ратно
ваздухопловство

ЗА ДЕСАНТ И ВАТРЕНУ ПОДРШКУ

Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана значајно су снажнији у односу на претходни период, чему посебно доприноси набавка нових ваздухоплова. Међу њима је и пет средњих транспортних хеликоптера Ми-17В5 из Руске Федерације, који су у наоружање и војну опрему Војске Србије ушли са уграђеним системом наоружања и додатном опремом.

Хеликоптер Ми-17В5 намењен је за

реализацију бројних задатака попут тактичког ваздушног транспорта људства и средстава, обављања послова медицинског превозења, превозења хеликоптерског десанта и за ватрену подршку. Сви набављени хеликоптери имају могућност ангажовања у служби трагања и спасавања, како у борбеним, тако и операцијама у миру.

За потребе ангажовања у служби трагања и спасавања опремљени су

бочном дизалицом која има могућност подизања терета до 300 килограма.

Хеликоптер Ми-17В5 може да изврши транспорт 32 путника или 24 војника с пуном опремом, а може превести и 12 рањеника на носилима. Такође, има могућност да понесе до 1.500 килограма убојних средстава.

Максимална брзина хеликоптера износи 250 км/ч, док долет износи 950 километара. Носивост хеликоптера је

Ми-17В5 може да изврши транспорт 32 путника или 24 војника с пуном опремом, а може превести и 12 рањеника на носилима. Такође, има могућност да понесе до 1.500 килограма убојних средстава.

Ватрена подршка јединицама КоВ

Има изванредне летачке могућности

Омогућава брзо укрцање људства и утовар робе

4.000 килограма, а може се користити за потребе гашења пожара помоћу ведре које има капацитет до 4.000 литара. Максимална оперативна висина хеликоптера Ми-17В5 је 6.000 метара.

Посебна пажња посвећује се обуци пилота и техничара који су основну и напредну обуку успешно завршили у Руској Федерацији.

Уз опремање Ратног ваздухопловства и ПВО и стварања могућности за

рад на најсавременијим средствима, побољшан је материјални статус пилота и летача Војске Србије повећањем плата, чиме су изједначене плате са пилотима у Министарству унутрашњих послова. Омогућено је брже напредовање кроз службу, јер су утврђени бољи формацијски елементи за пилоте и техничаре.

Набавком нових ваздухоплова пилоти имају вишеструко повећан број на-

лета и све потребне услове да се професионално развијају. Пилоти и летачи Војске Србије добили су и најсавременију летачку опрему - летачке комбинеzone, чизме, рукавице, активни веш и нову пилотску капу.

Захваљујући мерама државног и војног руководства у претходне три године, значајно су унапређене оперативне способности Ратног ваздухопловства и ПВО, као и способности Војске Србије.

Нова модуларна
пушка 6,5/7,62 мм
у наоружању Војске Србије

**ПОУЗДАНА
И ПРЕЦИЗНА**

Модуларна аутоматска пушка М19 6,5/7,62 мм, коју је развила и производи „Застава оружје“, нова је пушка у наоружању Војске Србије. Реч је о најсавременијем оружју које је прилагодљиво за све борбене ситуације, једноставне је конструкције, погодна за руковање и преношење на бојишту, као и за дејство из и ван оклопних борбених возила.

Модуларна пушка М19 у зависности од задатка и потребе може користити цеви калибра 7,62 мм или калибра 6,5 мм. Овим се превазилазе и евентуално настали логистички проблеми, с обзиром на то да нови метак калибра 6,5 мм није тренутно распрострањен на светском тржишту. Поуздана је и има могућност ефикасног уништавања по-

јединачних и групних циљева на даљинама до 800 м.

Припадници Војске Србије имали су прилику да се на полигонима и стрелиштима увере у њен квалитет, поузданост, прецизност и ергономичност.

Метак 6,5 мм са обичним зрном и месинганом чауром и метак са пробојним зрном и месинганом чауром су производи привредног друштва „Први партизан“ а. д. Ужице. Реч је о потпуно новом метку 6,5 мм који је идејно заснован на спортско-ловачком метку 6,5 мм Грендел, с тим да су његова конструкција, балистичко решење и функцијске карактеристике прилагођени потребама гађања из полуаутоматских и аутоматских оружја.

У погледу свих балистичких параметара и карактеристика, оружја на бази новог метка 6,5x39 мм имају знатно боље карактеристике ефикасности гађања, у поређењу са оружјем које користи муницију 7,62x39 мм и 5,56x45 мм. То је постигнуто одличним аеродинамичким карактеристикама пројектила, чиме се, за исту почетну енергију и без повећања силе трзања омогућава мањи пад брзине пројектила, положенија путања и већа терминална кинетичка енергија. Захваљујући томе постиже се стабилнији лет пројектила на већим даљинама гађања, што непосредно утиче и на побољшање прецизности гађања. Истовремено, постиже се и побољшање параметара пробојности и убојности, на свим даљинама гађања.

Једна од карактеристика нове модуларне пушке је и то да се релативно брзо може поставити цев одговарајуће дужине ради прилагођавања тактичким захтевима употребе пушке, чиме мало која армија у свету може да се похвали.

Наши војници и старешине уверили су се у квалитет нове пушке

Комплет аутоматске пушке М19 6,5/7,62 мм

Једна од карактеристика нове модуларне пушке је и то да се релативно брзо може поставити цев одговарајуће дужине ради прилагођавања тактичким захтевима употребе пушке, чиме мало која армија у свету може да се похвали.

Опремљена је комплексним нишанским системима - дневним и рефлексним оптичким нишаном, као и термовизијским нишаном чиме се значајно повећава ефикасност дејства у ноћним условима. Температурни опсег функционисања пушке је од -30°C до $+50^{\circ}\text{C}$.

У складу са савременим трендовима аутоматског оружја, пушка има интегрисани поклопац сандука и горњу облогу гасне ко-

море са дугом „Picatinny“ шином која прихвата све врсте оптоелектронских нишанских справа, као и ручицу за запињање затварача која омогућава репетирање и левом и десном руком. Такође, има и регулатор паљбе с леве стране рукохвата погодан за руковање.

Код ових пушакa преклопни-телескопски кундак има подесив наслон за образ, задњи рукохват је ергономски побољшан и с предњим рукохватом омогућава чвршће и стабилније држање, посебно приликом рафалне паљбе. Дугме држача оквира је проширено чиме се олакшава вађење и замена оквира.

После свих испитивања, механичких те-

стова и тестирања у разним метеоролошким условима, као и провере поузданости и издржљивости из оба калибра, постигнути резултати су на изузетно високом и завидном нивоу. У поређењу са светским решењима борбених пушакa ове категорије, модуларна аутоматска пушка М19 много је јефтинија и има знатно боље балистичке карактеристике.

Модуларна аутоматска пушка М19 6,5/7,62 мм једна је од бројних средстава наоружања којима се опремају јединице Војске Србије чиме се повећавају ефикасност и оперативне способности наших јединица.

Модернизација тенка М-84
један од приоритета

УДАРНА ПЕСНИЦА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

У првој фази уградиће се даљинско управљање борбене станице с митраљезом 12,7 мм, интегрисаће се савременији метеосензор, повећаће се заштита уградњом експлозивног реактивног оклопа нове генерације и продужених противкумулятивних штитника и кавез-оклопа, повећаће се вероватноћа преживљавања

Копнена војска је најбројнији и најопремљенији вид Војске Србије. Њена организација, састав, оружје и опрема прилагођени су додељеним мисијама и задацима Војске Србије, пре свега за дејства на копну. Као таква, Копнена војска мора бити спремна и припремљена да одговори на све изазове, за шта је потребна обука кадра и модернизација средстава.

С тим у вези, 2020. је година у којој се највише улаже у модернизацију и ремонт средстава тог вида, што је довело да Војска Србије постане регионална тенковска сила. Током модернизације користе се домаћи потенцијали, „наша памет“, „наше знање“ и наша ратна и борбена искуства. У оквиру модернизације Копнене војске посебна пажња посвећена је тенку М-84, средству које је најмасовније у употреби у јединицама Војске Србије.

Анализом стања и тенденција развоја нових и модернизација постојећих тенкова у савременим армијама света и усклађивањем с потребама оклопних јединица Војске Србије, могућностима домаћих производних и истраживачких капацитета, долази се до идејног решења модернизације тенка М-84(А). Технички ремонтни завод Чачак је носилац модернизације тенка М-84 и кроз тај задатак осавремењује своје капацитете и опрему и помаже Војнотехничком институту у реализацији пројекта.

Имајући у виду потенцијале платформе тенка М-84, Војска Србије реализује модернизацију у две фазе – у првој модернизацији девет подсистема, а у другој фази још

12, чиме се практично сви витални подсистеми осавремењују новим технологијама. Модернизација се базира на развоју и интеграцији компонената у домаћим капацитетима, уз увоз компонената које се не могу реализовати код нас и њиховој интеграцији у домаћим капацитетима.

Модернизација тенка у првој фази подразумева уградњу даљински управљање борбене станице с митраљезом 12,7 мм, интеграцију савременијег и прецизнијег метеосензора, унапређење комуникације и командовања новим средствима, унапређење визуелизације командира и возача, затим повећање заштите уградњом експлозивног реактивног оклопа нове генерације и продужених противкумулятивних штитника и кавез-оклопа, повећање вероватноће преживљавања уградњом система за заштиту од експлозије горива и пожара и уградња уређаја за спречавање неправилног старта мотора и компонента које повећавају поузданост старта погонског агрегата.

Друга фаза модернизације обухвата модернизацију нишанске справе нишанције, уградњу стабилизације даљински управљање борбене станице с митраљезом 12,7 мм, увођење муниције топа веће ефикасности на циљу, уградња модернизоване справе командира и уређење места командира, као и унапређење покретљивости тенка изменом подсистема погонског агрегата и ходног система тенка и повећање активне заштите уградњом система сензора и аутоматизацијом бацача димних

У две фазе модернизације биће унапређене могућности „светског а нашег“ тенка

кутија бољих заштитних карактеристика.

Овим се значајно унапређује ситуационо свесност свих чланова посаде, посебно командира, његовим системом за осматрање 360 степени око возила и даљински управљаном борбеном станицом која има посебан систем управљања ватром, термовизијску камеру и омогућава командиру успешно дејство и у специфичним ситуацијама, заседама, насељеном месту и слично.

Приликом дефинисања идејног решења тежило се системском решењу с применом што већег учешћа склопова и делова који се налазе у средствима усвојеним у наоружању и војној опреми или су у фази верификационих испитивања и усвајања, са што мањим дорадама на средству и што већој компатибилности и заменљивости делова, прихватљивој цени, минималним инвестицијама и максималној погодности за одржавање.

Тенкови М-84 нулте серије израђени су 1984. године. На тенковима произведеним од 1988. до 1991. године уграђени су јачи мотори и примењена су побољшања оклопне заштите преузета са тенка Т-72М1. С обзиром на то да од 1991. године ништа није рађено по питању модернизације тенка М-84, ово је велики успех и огроман искорак у опремању оклопних јединица и Копнене војске у целини.

Из митраљеза се може испалити 700 метака у минути

Посаду БРДМ-2МС чини пет чланова: командир, возач, нишанџија и два извиђача

Возила БРДМ-2МС значајно појачање извиђачким јединицама ВС

ДВОСТРУКО ВЕЋИ РАДИЈУС КРЕТАЊА

У односу на свог претходника који то није имао, БРД-2МС има ласерски мерач даљине, термовизијску камеру, геопозиционирање уз помоћ ГПС-а и навигације на електронској карти, електронско праћења рада мотора на управљања уз помоћ камера уназад, осматрања из возила и аутономију посаде у возилу 24 часа

Захваљујући добрим резултатима војно-економске сарадње са партнерима у свету, Војска Србије опремљенија је него икада. Значајан допринос у опремању наше војске имају донације Руске Федерације, у које спадају и 30 модернизованих оклопно-извиђачких аутомобила БРДМ-2МС, чија је испорука Србији започела прошле године. Добијена возила веома су поуздана и умногоме повећавају оперативну-маневарску способности и ватрену моћ извиђачких јединица Војске Србије.

Оклопно-извиђачки аутомобили БРДМ-2МС намењени су за извиђање у свим борбеним операцијама на копну и води. Ова возила могу се користити за борбено осигурање, борбу са осигуравајућим јединицама непријатеља, превоз курира и официра за везу, као средство телекомуникације, као командни аутомобил, за пад на десантне снаге непријатеља.

У односу на БРДМ-2, оклопно-извиђачки аутомобил БРДМ-2МС значајно је модернизован и унапређен. Примера ради, БРДМ-2МС уместо бензинског поседује нови дизел мотор јачине 150 КС, чиме је добијен двоструко већи радијус кретања. У односу на свог претходника који то није имао, БРД-2МС има противпожарни уређај, термовизијску камеру, ласерски мерач даљине, могућности паралелног осматрања командира и нишанџије, навођења нишанџије од стране командира (аквизиција циља), геопозиционирања уз помоћ ГПС-а и навигације на електронској карти, елек-

тронског праћења рада мотора на мониторингу возача, управљања уз помоћ камера уназад, осматрања из возила и аутономију посаде у возилу 24 часа уз помоћ шест телевизијских камера, као и улазак на бочна врата, чиме је скраћено време уласка-изласка у возило.

Увођење оклопно-извиђачког аутомобила БРДМ-2МС у наоружање извиђачких јединица Војске Србије, значајно је пре свега због могућности осматрања у ноћним условима, с обзиром на то да су возила опремљена термовизијским камерама која омогућавају уочавање циљева на даљини од 3,5 километара, а распознавање на 2 километра, што олакшава осматрање и извиђање ноћу. У поређењу са старим БРДМ-ом, нови БРДМ-2МС много је лакши за управљање и руковање.

За Војску Србије веома је важно што оклопно-извиђачки аутомобили БРДМ-2МС пружају додатну заштиту људству и доприносе да јединице наше војске безбедније обављају своје задатке. Подизањем степена балистичке заштите на ниво ЗА и повећањем ватрене моћи омогућено је да возила успешно прате оклопне јединице на бојишту, што је са досадашњим моделом возила било отежано.

БРДМ-2МС оклопљен је са чеоно стране оклопом дебљине 14 мм, са бочне стране оклопом дебљине 7 мм и са подне стране од 8 мм. Додатна балистичка заштита састоји се од 20 плоча дебљине 6 мм и омогућује заустављање метка 7,62 мм и 12,7 мм са свих страна. Предња стра-

на оклопа штити од метка 14,5 мм на удаљености од 300 метар. На поду возила постављен је противмински тепих, чиме је побољшана противминска заштита.

Систем за управљање ватром на возилу БРДМ-2МС потпуно је нов. Возило је наоружано митраљезима 14,5 мм КПВТ чија је брзина гађања 600 метака/мин и 7,62 мм ПКТ са брзином гађања 700 метака/мин. Средство поседује две нишанско-осматрачке справе и због жироостабилности куполе могуће је гађање циљева из покрета. Систем за управљање ватром омогућава стабилизацију наоружања и нишанских справа приликом гађања, аутоматско праћење осе наоружања са осом нишанске справе, блокирање електропрекидача када се наоружање налази у положају небезбедног отварања ватре и довођење наоружања у положај за попуњу.

Посаду БРДМ-2МС чини пет чланова – командир, возач, нишанџија и два извиђача. Возило савлађује вертикални нагиб од 30 степени и бочни нагиб од 25 степени. Брзина кретања по асфалтном путу износи 90 до 100 км/х, а по земљаним путевима 40 до 50 км/х.

У јулу 2019. године Србији испоручено је 10 од укупно 30 модернизованих возила БРДМ-2МС који су донација Руске Федерације нашој земљи. Модернизација ових возила, такође, део је донације Руске Федерације.

У сали Скупштине општине Крупањ 18. септембра одржана је седница Скупштине општинске организације резервних војних старешина. Од 15 делегата одазвало се њих 13. Седници су присуствовали председник Скупштине општине Крупањ Зоран Зарић, генерални секретар СОРВСС Драган Ћирковић и координатор организације РВС за западну Србију и председник шабачке организације Милоје Васић..

Већ од самог почетка показало се да је седница добро припремљена и да су предузете све мере како би организација после трогодишње стагнације добила нова крила. Реорганизацијом чланови из 23 месне организације РВС уједињене су у јединствену организацију. Уколико се у наредном периоду покаже потребним, поново ће бити формиране неке месне организације.

За новог председника Општинске организације РВС изабран је Драган Грујић, виђенији житељ Крупања, који је у ранијем периоду био и председник општине. Делегати су гласали да председник Комисије за обуку буде Рајко Лазаревић, а председник Комисије за неговање традиција – Радован Ристановић.

Чланови Скупштине су се сагласили да кандидат за овогодишњу Септембарску награду општине Крупањ буде мастер фи-

Седница је одржана уз поштовање противепидемијских мера

зичке културе и спорта Наташа Живановић, која је недавно завршила курс за резервне официре на Војној академији у Београду и унапређена у чин потпоручника.

Генерални секретар СОРВСС Драган Ћирковић поздравио је присутне у име председника др Милојка Николића и обавестио их о активностима у оквиру организације. Посебно је говорио да је СОРВСС повратио ранији статус, то јест да је проглашена организацијом од посебног значаја за одбрану земље, чиме је донекле решено финансирање. Било је речи и о

настави које резервне војне старешине реализују у средњим школама широм Србије.

Новоизабрани председник Драган Грујић, познат по својој предузимљивости, подвукао је да ће све планиране активности до краја ове године, а нарочито оне предвиђене за идућу годину бити реализоване. Прва активност је обележавање Битке на Мачковом камену. Захвалио је централу у Београду која ће РВС Крупања доделити један лап-топ и штампач, што је значајна подршка за будући рад. **З. П.**

Из непрегледног строја резервних војних старешин

ЧВРСТЕ БРАТСТВЕНИЧКЕ ВЕЗЕ

Прошле године, поводом 100 година од оснивања организације резервних војних старешина, међу двадесетак унапређених официра због нарочитих заслуга у развоју организације, нашао се и професор мр Момчило Момо Пешић из Врбаса.

-Доживео сам изузетну част и сматрам да је то потврда чињенице да је неко у дужем временском периоду пратио мој и рад колега, постигнуте резултате и све то валоризовао. Од како сам завршио Школу резервних официра рода АБХО, уз редован посао, значајно време одвајао сам за активности резервних војних старешина. Држим се оне увреже-

Једном старешина, увек старешина: мр Момчило Пешић

не изреке: Једном старешина, увек старешина.

Момчило је завршио најпре Средњу хемијску школу, потом Природноматематички факултет, да би своје формално стручно оспособљавање окончао као магистар наука. Предавао је као професор, писао стручне радове, постао изузетан стручњак за заштиту животне средине, али је осведочени допринос пружио извршавању задатака у оквиру организације резервних војних старешина. Једно време био је члан Општинског штаба Цивилне заштите општине Врбас.

Покрајинска и републичка организација резервних војних старешина препознале су и подржале активност резервних војних старешина општине Врбас у одржавању традиционалних сусрета резервних официра и подофицира из Србије, Црне Горе и Републике Српске. Више од четврт века сваке године редовно се састају представници Плужина, Никшића, Бања Луке и Врбаса. Реч је пре свега, како Пешић каже, о неговању

братственичких веза. Сусрети садрже добро осмишљен програм, у чијем средишту је неговање слободарских традиција, упражњавање народних обичаја, размена искустава и стицања нових пријатељстава.

Када је реч о будућности организације резервни мајор Момчило Пешић каже:

-Да у организацији нешто недостаје, не би трајала више од једног века. Било је плима и осека у раду наше организације, а реч је о преливању укупне друштвене климе. С обзиром на то да је СОРВСС повратио свој статус и да важи као угледна институција, то јест да ужива статус организације од посебног значаја за одбрану земље, резервне војне старешине ће са још више жара, снаге и самопрегора радити на испуњавању одговорних задатака у припреми друштва за одбрану земље.

Ако све буде по реду и очекивањима, верујемо да ће се Момчило Пешић у догледно време окитити чином потпуковника. Заслужио је то. **З. П.**

Пре годину и по у Савезу резервних војних старешина Србије брусио се план обележавања стогодишњице те организације. „Дошло се до чврстог опредељења да треба установити оригинално, симболично и импресивно признање. После много анализа могућности, пут нас је неминовно водио у реномирану фирму *Статус стил*“, казао је председник те организације др Милојко Николић.

И тако је то почело...

– Била је част да ме је препоручио изузетан пријатељ који дуго прати мој рад на редијајну историјских артефаката. Наступала је стогодишњица патриотске организације са тако богатом традицијом, а времена мало. Прави изазов за ствараоце. Када сам дубље заронила у литературу и своје нагомилане мисли, решење се брзо указало. С обзиром на то да је војвода Степа Степановић зачетник формирања организације ратника. Импресионирао ме је фотографија на којој војвода има опасану српску официјерску сабљу, каже Душица Танасковић.

Реализација је кренула у јуну и јулу прошле године. Осмишљена је минијатурна сабља која сваком добитнику представља украс у кући.

– Било је важно реаговање оних који су требали да уручују признање, али и оних који су требали то да приме. Било је неопходно одабрати материјале, направити алате, а то није ни једноставно ни јефтино. А над свим овим, као Дамасклов мач, намакло се време. Урадили смо два степена признања у виду минијатурне сабље. Оном, вишем по рангу, додали смо нож за отварање писма *Доситеј Обрадовић*. И то је сјајан симбол. Веома је важно имати срце и бити храбар, а и одолети времену, раније и сада. Помирили смо векове. У другом реду признања је само минијатурна сабља. Тај креативан посао је обогатио мој рад и веома је важно да сам у томе учествовала и да се важне личности из историје уведу у стварност на најбољи начин, да буду поучни, непоновљиви. Имамо толико времена да можемо да транспонујемо оно што имамо од предака.

Шта симболизује минијатура сабље војводе Степе?

– То је аутентичан, историјски и материјално вредан сувенир и подсетник суштинске поруке о важности циљева Савеза организација резервних војних старешина Србије у области одбране, безбедности, заштите и спасавања људи и материјалних добара и неговања традиција ослободилачких ратова Србије. То је симболички читљив и ванвременски сувенир. Сабља је реликвија, било да је у реалној величини или у минијатури,

Реч по реч са дипл. инж.
Душицом Велемиром Танасковић

САБЉА ЧАСТИ И ПОНОСА

Новоустановљено признање СОРВСС – минијатурна сабља је реликвија. Она рађа емоције, штити од заборава.

Први степен признања садржи и нож за писма „Доситеј Обрадовић“

Аутор новоустановљеног признања:
Душица Велемир Танасковић

ОСВЕДОЧЕНИ РЕЗУЛТАТИ

Наша саговорница, дипломирани инжењер организације рада и инжењер машинства Душица Велемир – Танасковић, већи део своје радне активности провела је у земунском предузећу „Импа“. Тако је обављала дужности инжењера у развоју, директора развоја, директора маркетинга и генералног директора.

Аутор је више редијајанираних сабљи бодежа и широке гаме других производа. Сада је директор и власник предузећа „Статус стил“, чији је квалитет производа познат и у иностранству.

У другом степену додељује се само минијатурна сабља

она рађа емоције. Реликвија штити од заборава. Представља задовољство поноса и части. Не видим је као оружје, без обзира што је озбиљан производ. Превише имамо историје по квадратном метру. Сабља је израђена од најквалитетнијих материјала и позлаћена је. С времена на време запне поглед на сабљници. Потомци показују да им је стало до онога што су добили њихови родитељи. То је важан континуитет, наводи Душица.

Признање СОРВСС наишло је на широко одобравање у оквиру организације, па и шире.

3. ПЕШИЋ

Савремене информационе технологије су одавно постале неодољиви део наше свакодневнице и зашле у све поре приватног и друштвеног живота. Темпо њиховог развоја је толико брз да људи као јединке не успевају да им прилагоде своју корисничку праксу. Такође, није довољно развијена својерсна информациона култура која би кориснику савремених информационих технологија помогла да максимално искористи предности, а сведе на минимум потенцијалне опасности које проистичу из његовог информационог окружења. Савремени и једноставни концепт који дефинише информационо окружење може се пронаћи у званичном документу војске САД (Joint Publication 3-13) који дефинише информационе операције.

Информационо окружење у датој публикацији се дефинише као средина коју чине три димензије које међусобно утичу једна на другу: (1) Физичка димензија; (2) Информациона димензија и (3) Когнитивна димензија

Физичку димензију сачињавају материјални елементи, попут телекомуникационих мрежа, информационих система и инфраструктуре, сателита, електронских медија, публикација, билборда, флајера, статуа, симболичких предмета, организација и људи.

Информациона димензија се односи на садржај и проток информација, као што су текст или слике или подаци које запослени могу прикупљати, обрађивати, чувати, дистрибуирати и приказивати. Информациони аспект обезбеђује неопходну везу између физичке димензије и когнитивне димензије.

Когнитивна димензија се састоји од вредности, веровања, концепата, намера и перцепције појединаца и група који шаљу и примају информацију. Когнитивна димензија, као она која је усмерена на личност човека је најкритичнија јер су у њеном домену доносиоци одлука и циљна група највише подложни психолошком утицају кроз смишљену промену њихове перцепције.

Циљна група

Промена перцепције представља почетну фазу у људском процесу доношења одлука и неопходна је како би било која врста психолошке манипулације успела. Управо у ту сврху се спроводе информационе операције, које представљају интегрисану активност способности које се одnose на информације, током војних операција, у комбинацији са другим смеровима операције, како би се утицало, пореметило, корумпирало или узурпирало доношење одлука од стране противника и потенцијалних противника, при истовременој заштити сопствених. (JP 1-02 DOD dictionary of military associated terms, February 2007)

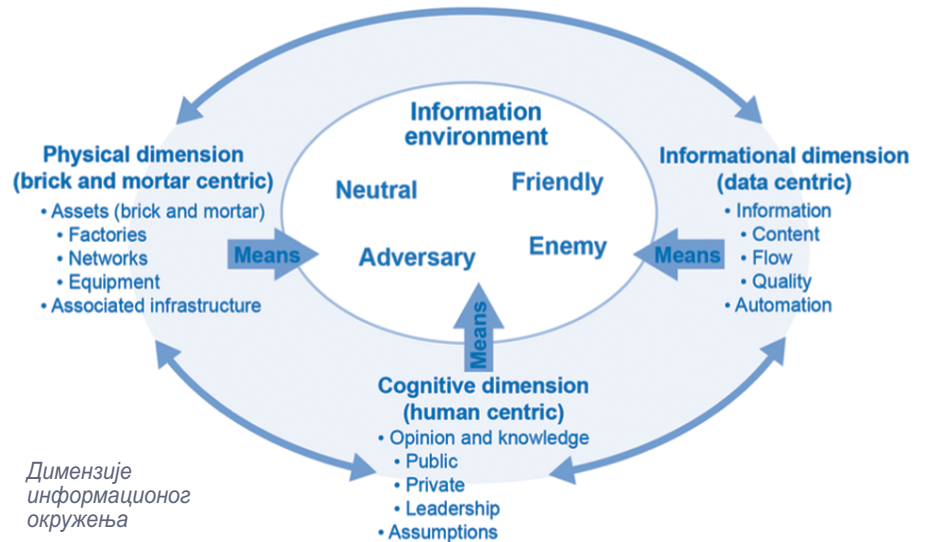
Информационе операције се извршавају уз помоћ комплекса активних мера које се називају способности што се односе на информацију. Међу датим способностима централно место заузимају војне операције информационе подршке-MISO (Military information support operations), које су 2010. године замениле стари и устаљени термин психолошке операције - PSYOPS

Информационе операције

ДЕЛОВАЊЕ НА УМ И ДУШУ

Савремено доба обликује садашње бојиште онако како је то својевремено радила далекометна артиљерија и авијација, само што данас, уместо преоравања непријатељских ешелона и линија одбране бризантним експлозивом, информационе операције, уз помоћ својих носиоца, преоравају срца и душе људи, мењајући њихове вредности, веровања и ставове не би ли их учинили неутемељеним и раскорењеним јединкама које се неће идентификоватиса јасно дефинисаним вредностима и бити спремни да стану у њихову заштиту.

Today's global information environment means that messages and actions delivered to one audience will reach other audiences.

Димензије информационог окружења

Војне операције информационе подршке (MISO) су операције предавања информација и индикатора одабраној циљној групи, како би се утицало на њене емоције, мотиве, објективно резонување и, на крају, понашање страних влада, организација, група и појединаца. Сврха MISO је да подстичу и појачавају стране ставове и понашање повољне за циљеве креатора. Ови циљеви се постижу употребом или стварањем наратива, тема које подржавају дате наративе и порука које подржавају те теме.

Прича као средство утицаја

Каква је веза између приче и информационих операција?

Оно што је у свету познато под називом *мит* заправо нам долази из старогрчке речи *μῦθος-митос*, што значи - прича. Такође, устаљени термин у америчкој војној литератури која се бави тематиком информационог утицаја је *narrative*, реч изведена од латинског глагола *narrare*, што значи

(ис)причати. Дакле, мит и наратив су синоними за причу.

Наратив представља систем прича које деле исте теме, облике и архетипове. Приче су међусобно повезане на начин који ствара једну целину која је већа од збира њених делова. Неки наративи чије приче су добро познате у култури и доследно се препричавају током времена, подижу се до нивоа главног наратива. Они су толико дубоко укоренењени да се могу изазвати речима и фразама, без потребе да се говоре посебне приче које их сачињавају. Главни наратив је трансисторијски и дубоко је уроњен у културу и проширује се временом. Наративи такође имају јак утицај на ставове и понашање. Они обједињују меморију, формирају емоције, хеуристику и предрасуде у просуђивању, утичу на разлике у групи (или изван групе) и могу да утичу на основни садржај личног идентитета. Наративи готово никад не стоје сами и део су културног миљеа који садржи комплексан систем међусобно повезаних митова, фолклора и историје.

Способности које се односе на информацију	
Главне способности	
Везе са јавношћу	
Операције војне информационе подршке MISO (бивши PSYOPS)	
Борбена камера	
Сусрети војника и лидера	
Цивилно-војне операције	
Грађанске и културне карактеристике	
Оперативна безбедност	
Војна превара	
Подржавајуће способности	
Сајбер-електромагнетне активности:	
а) Електронски рат	
б) Операције у сајбер-простору	
в) Операције управљања електромагнетним спектром	
Специјалне техничке операције	
Присуство, позиција и профил	
Физички напад	
Обезбеђење на физичком нивоу	

Кључне и подржавајуће способности

Исцелитељ душе:
Косовка девојка

Вредност наратива је у томе да пружа основу за формирање и утицање на начин на који људи размишљају и делују у операционом окружењу. (Field Manual No. 3-13: Inform and influence activities / Headquarters, Department of the Army, Washington, DC, 25 January 2013 С. 1-4).

Последња америчка био-психо-социјална истраживања показала су да су људи склони да мисле у причама, често повезујући посебне чињенице у логичан след, и због тога је анализа наратива неопходна компонента савремене обавештајне подршке MISO и анализи циљне групе. На стратешком нивоу наративи су нешто више од саме циљне групе, и самим тим разматрање наратива као циља може да олакша праћење и разумевање њихове ефикасности у обликовању понашања циљне групе на оперативном и тактичком нивоу. Савремени приступ САД информационом операцијама лежи у чињеници да се мора разумети процес изградње наратива и то како се он манифестује у различитим циљним групама, како би се стратешки наративи противника напали на ефикасан начин. Баш као што је Сун Цу Ву саветовао да је боље да се нападне категорија непријатеља него његова утврђена одбрана. У САД се стреми развијању нових метода како би се не само оспорили постојећи главни наративи, већ и развили нови који могу да доминирају у наративном простору. У данашње време се развија низ нових алата, који не само да анализирају наративе и компоненте порука, већ и разумеју како се они прилагођавају и одржавају током времена.

Свест народа

Када узмемо у обзир наведено, морамо схватити да је од критичне важности да знамо да када говоримо о српском косовском миту, заправо немамо у виду неку тамо застарелу и превазиђену нерационалну категорију размишљања средњовековног човека, већ заправо целу једну епопеју са свим њеним ликовима и њиховим

особинама, мотивима, циљевима, непријатељима, кулминацијом и решењем њеног заплета које ће свакако оставити на нас снажан емотивни утисак и изазвати у нашем уму приказ слика које ће нас за тренутак учинити саучесницима те приче и доставити нам њену моралну поруку и поруку.

Таква једна прича која се преноси са колена на колена упреда се у националну и историјску свест једног народа и дефинише га у духовном и културном смислу дајући му печат његове непоновљиве јединствености, а његовим припадницима обезбеђује духовну призму опажања и тумачења догађаја у реалном свету и адекватног дејствовања у погледу њих. У прилог томе да су приче најбитнији психолошки механизам идентификације и консолидације појединаца можда најбоље говори српска национална историја са својим епосом који је настао за време дуге Отоманске владавине. Управо су православни хришћански идентитет као „главни наратив“ и песме које су се преносиле усменим путем били носиоци српске националне приче у току вишевековних искушења и као такви служили циљу заједничког уједињења и ослобођења српског народа. Из историјске, практичне и научне перспективе неоспорна је неопходност борбе једног народа за његове приче. Потврду тога имамо у историји и пракси, а у последње време и у престижним западним студијама, радовима признатих аутора и најзад-у званичним војним доктринама и публикацијама војске САД.

Савремено доба, без сваке сумње, обликује садашње бојиште онако како је то својевремено радила далекометна артиљерија и авијација, само што данас, уместо преоравана непријатељских ешелона и линија одбране бризантним експлозивом, информационе операције уз помоћ својих носиоца преоравују срца и душе људи, мењајући њихове вредности, веровања и ставове, не би ли их учинили неутемељеним и раскореењеним јединкама које се неће идентификовати јасно

дефинисаним вредностима и бити спремни да стану у њихову заштиту.

Подривање непријатеља

Овакв приступ борби против непријатеља, подривањем његовог историјског и културног наслеђа у материјалном смислу можда и не проузрокује (увек) велику штету; али ипак, ако пажљиво сагледамо последице оваквог деловања са духовне стране не можемо а да не приметимо контуре свесног и намерног духовног геноцида. За разлику од класичног пропагандног деловања које има за циљ да створи дехуманизујућу представу о непријатељу и етикетира га разним погрдним називима, или пак да мобилизује сопствено јавно мњење за предузимање ратних радњи; напад на националне приче срачунај је на то да прекине духовно-историјско-културну везу једног народа са самим собом на тај начин да се он, одричући се својих националних прича, практично одрекне свог идентитета истовремено прихватајући поједина демократска, права, напредна или било каква друга схватања које противник жели да укљини између прошлости и садашњости, како би преузео контролу над обликовањем будућности тог истог народа.

Историјских примера само у 20. веку има сијасет и свима им је заједничка појава разних топографских нација које свој идентитет темеље на мржњи према својој историјско-етничко-културној мatici и њеним припадницима који говоре истим или једва различитим дијалектом истог језика...

Пажљивом анализом и деконструкцијом противничких прича могу се, уз ангажовање стручњака разних профила, експлоатисати њихове слабости, подривати њихова дејства и на тај начин ефективно и ефикасно заштитити своје националне приче које су, као што смо се до сада уверили, од критичког значаја за живот, напредак и опстанак једног народа.

Стефан Божић, резервни поручник

У Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, а од 1929. године Краљевина Југославија, са домовима за официре у резерви бивше ратнике кренуло се од самог почетка. Процес од идеје до остварења трајао је готово десет година, а окончан је 1929. године свечаним полагањем камена-темељца и 1932. године освештањем велелепне зграде под називом Ратнички дом.

Данашња зграда Дома Војске Србије, сазирана и освештана као Ратнички дом, смештена је на ивици Теразијске терасе, уз Позоришни трг, данас Трг републике. Бурна историја испратила је неколико епоха и различите цивилизације. Та импозантна грађевина, стара 88 година, дакле више од просечног људског века, духовно и стваралачки је повезивала бројне генерације ратника, можда и због тога што већ деценијама, окупљајући генерације посленика културе и уметности, представља њихово значајно уточиште.

Војска је увек знала да одреди право место и значај културе, уметности, стваралаштва, знања, универзалних вредности лепоте уопште. Због тога је здање Ратничког дома симбол духовних вредности које повезују војску и народ – својеврстан храм и извориште музичке и ликовне уметности, писане и усмене речи. Осим тога, у Ратничком дому обитавало је неколико удружења, савеза и секција ратника, ослободилаца, њихових потомака, ветерана, резервних официра и војних пензионера. За све њих Дом је био друга кућа. Уосталом, ради тога је и саграђен, у кратком предаку између два светска рата.

Ратнички дом никада није био касарна, иако није било дана а да у њему није било војника. Никада није био команда, премда су ту сазревали највиши домети војничке мисли и доношене су историјске војне одлуке. Никада није био војна менза и кантина, нити испостава Војног суда. Није био ни вежбалиште, полигон и стрељана, нити је у њему икада испаљен метак. Једина мрља, ако се тако може казати, било је време немачке окупације 1941–1944. године, када су просторије на најнижем нивоу биле затвор за родољубе који се нису мирили са тиранијом.

Место окупљања елите

У Ратничком дому је од његовог освештања цветала култура, умножавало се духовно богатство и владала лепота. Он је био и остао дом првенствено српске интелектуалне, духовне и уметничке елите и извориште најуманије војничке и ратничке свести.

Дом је и својеврстан резиденцијални објект и амбијент највишег државног и војног протокола. У њему су организовани најзначајнији међународни сусрети, приједи и разговори највиших државних органа, министара одбране и начелника Генералштаба, о различитим аспектима одбране, безбедности и других важних питања.

У управним телима седели су велики ратници, као што су војводе Живојин Мишић и Петар Бојовић, бројни генерали и виши официри. Држава и Војска

Ратнички дом у време између два светска рата

Како је настао Ратнички дом

ЗДАЊЕ САГРАЂЕНО ДОБРОВОЉНИМ ПРИЛОЗИМА

Желећи да што више помогне својим друговима и њиховим породицама, односно њиховој деци, Савез свих ратничких удружења дошао је на мисао да од новца, који ће се приликом раздавања одела прикупити, сагради један велики Ратнички дом

придавале су велики значај култури, па су и најбоље кадрове усмеравале ка непресушним токовима стваралаштва.

Ратнички дом треба да тежи да очува све димензије дуге традиције посвећености духовности и лепоти, војничким врлинама и извориштима ратничке славе победничке војске из два балканска и два светска рата. То је, поред осталог, дуг и обавеза и садашњих и будућих генерација. Независно од система војне организације и модела безбедности и одбране, војничке традиције народа саставни су део његовог друштвеног и историјског бића, колективног памћења и слободарске славе, а достигнућа из уметности на најбољи начин то потврђују. Стога сваки боравак у овој кући изнова инспирише, додатно opleмењује и трајно обогаћује.

Ако је Официрски дом на неки начин уско везан за српску војну историју, онда је и Ратнички дом, под тим или другим именом, у великој мери везан за југословенску државу, било краљевину било социјалистичку заједницу, као и за потоње државе које су настајале после сецесија дотадашњих република, до данашње Републике Србије.

Историја Ратничког дома истовремено је и летопис војне и војничке мисли и писане речи, војне музике, војне музеологије, војног библиотекарства, војничких светковина и старешиноског дружења, војничких породица и уметничких кругова и посленика јавне речи Београда. То је и својеврстан преглед свега онога што је допринело образовању, стручном, општем и посебно духовном уздицању војних старешина, неговању

војничких вредности, врлина и морала, као и очувању дружења и заједништва војске и народа. Поред свега, то је изузетан, трајан и неизбрисив доказ како су се и колико војни и државни врх (од Кнежевине и Краљевине Србије и обе династије, преко различитих облика заједничке државе југословенских народа, до данашњих дана) старали о војсци, старешиноском кадру, универзалним војничким вредностима и, посебно, о култури у Војсци.

Амбициозни план

Удружење резервних официра (а касније и ратника) формирало је своју прву асоцијацију 1913. године. По завршетку Првог светског рата, на првом збору 20. августа 1919. године, основана је организација Удружење резервних официра и обвезника чиновничког реда. Нова управа изабрана је 8. маја 1921. године, након спајања Удружења резервних официра са Удружењем ратничких удружења. Тај савез одмах је упућен у европску Међусавезничку ратничку федерацију – FIDAC (Federation Interalliee des Anciens Combatitants), формирану 28. новембра 1920. у Паризу.

Удружење је интензивно водило бригу о свим својим члановима – резервним официрима, посебно ради регулације статуса у оквиру најновијег Закона о устројству Војске и Морнарице, који је донет 1923. године. Управо те године зачела се и идеја о изградњи Ратничког дома: „Желећи да што више по-

могне својим друговима и њиховим породицама, односно њиховој деци. Удружење је дошло на мисао да од новца, који ће се приликом раздавања одећа прикупити, сагради један велики Ратнички дом. У овом дому, поред дућана у партеру и ресторације у сутерену, били би на два или три спрата канцеларије и један хотел у коме би ратници, који дођу у Београд, као и у ресторану, имали уз најповољније цене, стан и храну. Доцније би се овај хотел претворио у азил изнемоглих резервних официра и ратника, у коме би људи, који су изграђивали величину и славу ове земље, били осигурани и неговани, како не би пали на терет општине и милостињу друштва, које се ни данас, док су у успомени још светли њихови подвизи, не показује довољно благодарно”.

„Управа је ово у једном акту изложила Београдској општини и замолила је да јој за овај хумани циљ уступи један од својих плацева, на неком од погодних места у Београду, на коме би се дом могао подићи. Ратници су у одбрани Београда дали своје најбоље другове, те се надају да ће се општина овом апелу одазвати, у толико пре што Удружење узима највећи део терета око старања ових људи на себе и што у управи општине седи више резервних официра и ратника.” (*Ратнички гласник*, службени орган Удружења резервних официра, бр. 12/1923).

Иницијатива за подизање Ратничког дома поновљена је 10. септембра 1924. године. Планирано је да у почетку то буде пансион за децу резервних официра из унутрашњости која би се школовала у Београду, а касније би постао Дом изнемоглих ратника, са великом библиотеком.

Ратна библиотека замишљена је као ратнички Пантеон, јер би се у њој налазили подаци о свим ратницима, заједно са комплетним списковима и фотографијама учесника ратова 1912–1920: „Овај би Пантеон словио будућим покољењима као неискрпни извор крвљу запечатених љубави према Отаџбини. Наши би се потомци из живих примера нашег пожртвовања осведочили – шта кошта Слобода једног народа!” (*Ратнички гласник*, бр. 19/1923).

Уступање плаца

Почетком априла 1926. године Удружење резервних официра и ратника опет се обратило Београдској општини актом којим је затражен плац за изград-

њу Ратничког дома. С обзиром на то да су у општинској управи били многи резервни официри, те да је скоро цела Средишна управа Удружења била позвана на седницу општинског одбора, плац је и додељен Удружењу резервних официра и ратника, које је 11. јуна те године примило следећу одлуку:

Одбор Општине Београдске, на седници својој од 21. маја 1926. год. је решио:

1. Да се Удружењу резервних Официра и Ратника уступи на бесплатно уживање за 50 година земљиште испод Народног позоришта на коме се налази Велосипедски Клуб у површини од 3062 м², по приложеном плану.

2. Да Удружење резервних Официра и Ратника има подићи на овом земљишту РАТНИЧКИ ДОМ, у виду једне угледне грађевине, чији грађевински програм и пројекат морају бити израђени по претходном споразуму са Судом Београдске Општине.

3. Подизање овог Дома има да опочне најдаље за три године од одобрења ове одлуке, што ако не наступи Општина задржава право да са овим земљиштем слободно располаже.

4. По истеку рока од 50 година Удружењу се признаје право да може тражити продужење овог рока. Али, ако удружење престане да постоји или промени свој сада постављени циљ, зграда пре истека овог рока, подигнута на поменутом земљишту, има прећи у својину општине Београдске која ће исту употребити за сличне сврхе.

5. Ради извршења ове одлуке да Суд настане да се надлежним путем издејствује потребна измена у генералном Плану. О овоме се извештава Удружење резервних Официра и Ратника, која је одлука одобрена од Господина Министра Унутрашњих

Дела С. Бр. 980.

Врши дужност Председника Београдске Општине
Подпреседник, М. Бобић.

Одлука о додељивању бесплатног плаца на период од 50 година, почев од 19. марта 1927, представљала је отворен позив члановима Удружења да конкретније приђу подизању жељеног Ратничког дома. Удружење је, ради добијања материјалне помоћи, издејствовало да буде под покровитељством краља Александра. Први добровољни прилози прикупљени су 16. фебруара те године, на забави коју је Удружење организовало у Официрском дому. Из истих разлога Удружење се обратило и већим привредним предузећима и банкама у Београду и Југославији, пославши им извештаје о акцији за подизање Дома.

Подизање Ратничког дома представљало је један од највећих задатака Удружења. Основна идејна потка тог задатка била је да генерација која је извојевала ослобођење треба и мора да остави покољењима видни знак, а о раду „велике генерације историје” (како је себе тада та генерација називала) будуће време даће своју оцену. Ипак, изградња једног монументалног здања није био приоритетни задатак те генерације, већ једна између многих других замисли. У првом реду мислило се на ратнике који су били потпуно сиромашни, а Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца је, у дугој финансијској кризи, „једва успела у неколико помоћи инвалиде и породице палих на пољу части”. Помоћ коју је држава пружала није била довољна, док је број инвалида којима је била преко потребна све више растао.

Према првобитној замисли, у Дому је требало инвалидима да се пружи уточиште под старе дане. Такође, под домским окриљем обезбедило би се преноћиште и храна ратницима који долазе у Београд и њиховој деци која су на школовању.

Тек, 1927. године је написано:

Ратнички Дом имао би неколико дворана за предавања, забаве, зборове и остале манифестације ратничких и других националних и хуманитарних корпорација. У дому би се основао и један ратнички музеј, као и велика библиотека у којој би било скупљено све што је написано и оштампано на нашем и на свима осталим светским језицима о нашим ослободилачким ратовима Србије и целог нашег троименог народа. Свака дворана, музеј, библиотека и читаонице носиле би за вечита времена имена наших великих људи и војсковођа а остала одељења дома имена наших великих добротвора и осталих резервних официра и ратника који су за општу ствар агилно радили.

(*Ратнички гласник*, св. II/1927).

Добровољни прилози

По првим размишљањима Дом би у сутерену имао ресторан, гаражу и Ратничку банку. У осталим просторијама биле би канцеларије, дућани, магацини итд. Велика сала би се користила за концерте, а мање за седнице и конференције, за библиотеку, омањи Ратни музеј итд. Планирано је да свака просторија у Дому носи име једног од подбора.

На седници Средишњег одбора 15. априла 1927. године приложен је списак лица која су дала добровољни прилог: краљ Александар 5.000 динара, а по 1.000 динара председник владе Никола Узуновић, министар Војске и Морнарице Душан Трифуновић, директор Хрватске штедионице Радован Глумац, Општина Града Београда, министар Албаније Цена Бекиу и др. Затим следи дугачак списак добровољних прилога од 500 до 100 динара.

(Наставља се)

Стевица Карапанџин

Извор: књига *Ратнички дом*

ПРВИ ПОЗИВ

Интерно гласило
резервних војних старешина

СОРВСС захваљује
руководиоцима у надлежном
ресору Министарства одбране
на помоћи у припреми и
реализацији овог гласила

ИЗДАВАЧ
Савез организација удружења
резервних војних старешина
Србије

ЗА ИЗДАВАЧА
Др Милојко Николић

Снимио: З. Пешић

Година II. Број 3. Септембар 2020.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

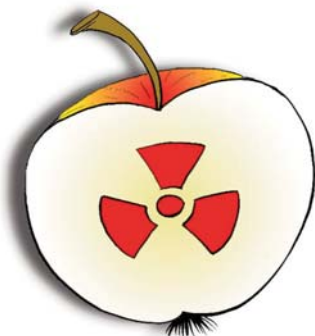
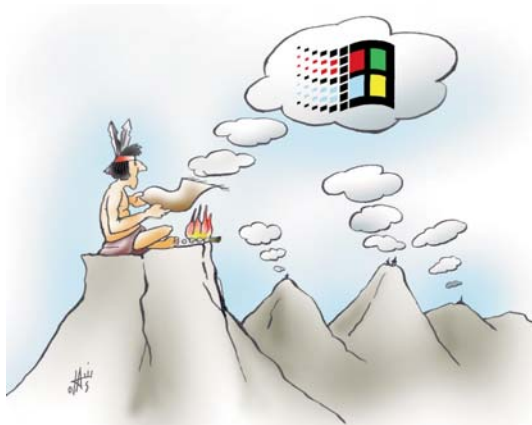
САРАДНИЦИ
Драган Ћирковић
ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Медија центар „Одбрана“ и
дописници.

УНОС ТЕКСТОВА: Редакција

Лист излази тромесечно
Тираж 500 примерака
Телефон-факс: +381 11/32 30 454
Адреса: Ул. Браће Југовића бр. 19,
спрат II, канц. бр. 240
11.000 Београд
Ел. пошта: office@sorvss.org.rs;
info@sorvss.org.rs
Сајт удружења: www.SORVSS.org.rs

Ставови изражени у овој публикацији
искључива су одговорност аутора и његових
сарадника и не представљају нужно званични
став Министарства одбране.

КАРИКАТУРЕ: Никола Оташ

АФОРИЗМИ

Није срамота имаћи
закрљено одело, много је
већа срамота имаћи
закрљено шело.

Аушостийерке су
најојасније ударне рује
на џушу.

Не желим да жалим за
оним што није било,
већ за оним што је било, а
што се није поновило.

Брак је најдрасичнији
пример хвањања на
сјавању.

Љубав је болест која са
оздрављењем умире!

Постојање породичног
стабла
флајтрантан је доказ да
смо сишли са дрвета!

Друта младост, што је
лудост на квадрант.

Овде коло више не воде
виле,
неко бесне кобиле.

Жену, а не земљу, треба
ограђивати.
Она рађа оне који ће обе
обрађивати.

На иконе љубави свако
сме да стави
само онолико колико
може да заборави.

Жена је акваријум за наш
сомовски ум.

Славољуб Миловановић

Војни музеј баштини артефакте из свих периода националне историје

Лансиерна рампа са које је ракетом оборен Ф – 117 А привлачи пажњу многобројних посетилаца

У природњачком музеју чувају се веома вредни експонати

Свакодневно Калемегдан походи велики број људи из земље и иностранства

Сахат-кула пркоси вековима

Ђорђеви сан: тврђави у походе

ском равницом, због чега су јој Срби дали назив Бели Град односно Београд под којим се тврђава и насеље први пут помињу 16. априла 878. године у писму римског патријарха Јована VIII упућеног бугарском кану Борису (852—889).

Мађари су покушали да заузму град 1071. године, да би 1127. године успели на кратко да заузму град, али пошто нису били у стању да град задрже порушили су утврђење и тако добијени материјал су искористили за утврђивање Земунског Града. За време владавине Манојла Комнина (1143—1180) Византинци заузимају Земун, а камен који је три деценије раније прешао Саву, враћен је и уграђен назад у Београдску тврђаву која у периоду од 1151. до 1165. године бива претворена у кастиел у облику делтоида димензија око 135 m са око 60 m, смештеног на простору некадашње цитаделе...

Сви мостови на Калемегдану су били дрвени да би се лакше могли запалити и тиме спречи претходно освајача. Изграђена је за време угарске владавине у периоду од 1440-1456. године како

би ојачала прилаз Деспотовој капији која је тада представљала главни улаз у Горњи град. Овде су вођене жестоке борбе током осаде султана Мехмеда Фатиха 1456. године који је после Цариграда желео да освоји Београд. Међутим, одлучујућа битка се ипак одиграла на реци, односно Дунаву. Након пораза турске флоте пала је и осада града.

Вазалним уговором који је са мађарским краљем Жигмундом (1387—1437) закључио 1403. године српски деспот Стефан Лазаревић (1377—1427) српска деспотовина је добила Београд и још неке области. Током његове управе градом, тврђава коју су Османлије 1397. године разрушиле је обновљена и значајно проширена у периоду од 1403. до 1407. године, када је обновљен кастиел који је претворен у деспотов дворца (1405), после чега је обновљено Западно Подграђе у коме је подигнуто Ратно пристаниште. Радови на проширењу утврђења су трајали све до смрти деспота Стефана 1427. године, а у самом граду се од 1405. године налази престоница Србије која је до тада била у Крушевцу (види Град

цара Лазара). Током Стефанове владавине у граду је обновљен:

Краљ капија у бароком стилу и нови бедеми из прве половине 18. века на улазу у Горњи град. Изграђени су на месту старе средњовековне капије и бедема. Грађена је 1693-1696. године и тешко оштећена током аустријског бомбардовања 1717. године. Коначни облик је добила током велике аустријске реконструкције тврђаве у првој половини 18. века. Стари дрвени мост замењен је бетонским 1928. године.

Нови бедеми из прве половине 18. века прилагођени новој ратној техници а који су заменили старе средњовековне бедеме из прве половине 17. века. Аустријанци освајају тврђаву 1688. године и почињу са опсежним обновом и прерадом из средњовековног у артиљеријско утврђење.

Београдска тврђава октобра 1789. године поново пада у аустријске руке, али већ 1791. године бива враћена Османлијама према одредбама Свиштовског мира. Видин капија у североисточном делу Доњег града, изграђена је у раздобљу 1740-1750. године, у оквиру турских радова на претходно порушеним аустријским фортификацијама.

Српски устаници под Карађорђем освајају тврђаву 1807. године и она остаје у саставу устаничке Србије све до пропасти Првог српског устанка 1813. године. Према уговору о Османлијском напуштању Србије кнезу Михаилу Обреновићу (1839—1842, 1860-1868) 19. априла 1867. године бивају симболично предати кључеви Београдске тврђаве. Непосредно после овога утврђење губи свој војни карактер, а од 1869. године цео простор некадашње тврђаве и њене околине почиње да се претвара у Калемегдански парк.

Простор тврђаве је страдао током бомбардовања за време Првог светског рата и том приликом су уништене скоро све зграде у њеној унутрашњости, а сами бедеми су претрпели тешка оштећења. Пре грађење савског кеја, уклањања су „први бедеми... сасвим на обали“ у лето 1936. кружни пут испод Доњег града је завршаван крајем августа. Током Другог светског рата у склопу тврђаве су били стационарне немачке окупационе снаге. Доњи град је регулисан 1941-1943, уклоњене су старе зграде и рушевине и простор је претворен у парк. После ослобођења Београда 20. октобра 1944. године у тврђаву су се сместиле трупе ЈНА, које су је напустиле 1946. године, када је цео простор тврђаве и парка стављен под заштиту државе.

Status Stil

011/ 316 24 88 ;

06/ 676 88 01

E- mail: office@statusstil.com

СРПСКА ОФИЦИРСКА САБЉА М.1895/1995 И ПАРАДНИ БОДЕЖИ ВИДОВА ВОЈСКЕ

САБЉЕ : 25 месечних рата

стандардна.....месечна рата- 3.600 дин.
посребрена..... месечна рата - 3.840 дин.
позлаћена.....месечна рата – 4.200 дин.

БОДЕЖИ : 20 месечних рата

посребрен.....месечна рата – 2.940 дин.
позлаћен..... месечна рата – 3.360 дин.

